„Карусель" гэдэгнай шимэл даа

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 304 (10058) | 1962 оной декабриин 27, четверг | Сэн 2 мүнгэн

ОЛО МИЛЛИОН ...ҮҮДЭЙ АША ТУҺАДА

...шан арадай ажана тэниглэн ... түлөө анхарал оролдолго ...анай ороной Коммунис пар...лон правительствын гол ... оролдолгонь байдаг юм гэ... хүнүүд һайн мэдэнэ. Ара... тэниглэн байдалые улам ... һайжаруулха тушаа ... Центральна Комитедэй по... Пленум болон СССР-эй Вер...оведэй сесси дээрэ тодорхой... тоонууд тушаа һайтар бо...эгты. Долоон жэлэй дүрбэн ... манай промышленность даа...гадуур 1,3 миллиард метр ... миллион хэһэг трикотаж...һа хунар, 88 миллион паар ...утал, 617 мянган телеви...бсаһа угаадаг 413 мянган ... 500 гаран миллион түхэ...мебель үйлэдбэрилэн гаргаа. ... ажахыдахи саашанхи тех... хүгжэлтын, ажалай бүтээсэ ...үлгын, ажалшадай мате...эрилтые гүйсэдөөр хангал...рноо хамгаалгые бэхижүүл...ашагүй арга нүхэсэл — ...иин хүсэнүүдые диилэнхи...өөхэ гэһэн ленинскэ хараа ... манай парти мүн саашадаа...эришэгүйгөөр бэелүүлхэ бай...тэй хамта үйлэдбэриин хү... болон хэрэглэлэй хүсэнүү...оорондонь тааруу зохи...жөөхэ тушаа саг үргэлжын ... оролдолго гаргаха тухай ... ЦК-гай пленум дээрэ хэһэн ...соогоо нүхэр Н. С. Хрущев ...тэмдэглээ һэн.

... үргэн хэрэглэлэй эд ба...ые үйлэдбэрилгэ юрэнхы дээ...эд ургаһан болобошье, за...бараануудые гаргалга долоон ...алгабарита тоонуудһаа гээг...йна. Хүнгэн болон эдеэ хоо...ышленностиин доторой бүхы ...мжонууд гүйсэд хэрэглэг...утамагаар гаргагдажа бай...раануудые элбэгжүүлхэ хэ...араадаа абажа, арадай ... һалбаринуудай хоорондо ...ьна хүсэнүүдые таарамжа...оор хубаарилха, арадай ... эд бараануудые улам ... үйлэдбэрилхын тула нэ...мжээнүүдые абаха шухала ...

... ажахын энэ шухала зо...даа СССР-эй Верховно Со...сси дээрэ баталагдаһан ара...ын 1963 оной түсэб соо ...огдонхой. Арадай үргэн ...й элдэб янзын эд бараа ...илгэ нилээд ургажа байна. ...ард 427 миллион метр бүд, ...ион хэһэг трикотажна хуб...ар, 460 миллион паар ар... гаргагдаха. Культурно...лай болон гэр доторой хэ... эд бараануудые ... ...йлнүүдые гаргалга ехээр ...

... үргэн хэрэглэмжын эд ба...йнь талаар ехэдхэн үйлэд...гээшэ үшөөл хамаг юумые ...гүй. Предприятинуудай ...үүд, партийна, профсоюзай ...инууд, бүхы олониитэ ха...ышленна эд бараануудай ...ушаа анхаралаа хандуулха ... Энэншье ойлгосотой. ... гэхэдэ, арадай үргэн ...й эд бараанууд оло мил...үүдые хангахын түлөө гар...шуу! Али бүхы продук...арые саг үргэлжэ һайжа...даа манай экономикын ... зайлашагүй эрилтэнь бо... «Советскэ һаа — эрхим ...эн лозунг коллектив бүхэ...мэриин жама ёһон болохо ... Продукциин шанар хадаа ...иин ажал хүдэлмэриин бо...лис мүрысөөнэй гол дүн...тэниинь байха ёһотой.

... газаа талаһаа үзэмжэ...арһан маяг хэлбэритэй продукцинуудые, мүн олохон ушарта яашагүй голодоһо гаргадаг предприятинууд үшөөл бии. Бүхы обществодо бүхэли дээрэнь, мүн ажалша хүн бүхэндэ ехэ хохидол ушаруулдаг иимэ голодоһо гаргагшадые КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ хэлэһэн элидхэл соогоо нүхэр Н. С. Хрущев эрид хурсаар шүүмжэлээ һэн.

Өөрынгөө нэрэ солые, маркые доройтуулһан үсөөн бэшэ предприятинуудые нэрлэжэ болоно. Энэ жэлдэ муу шанартай продукци гаргаһан дээрэһээнь шалтагаалжа, Литовско совнархозой «Сильва» гэжэ фабрикаһаа пумаажан бүд абалга аяар хоёр һара тухай һаатаһан байна. Тэрэшэлэн Камышинска пумаажан бүдэй комбинадай гаргаһан сатин болон пумаажан бүдые, Нальчигай болон Грозненско фабрикануудай гаргаһан гуталнуудые наймаанда оруулхые РСФСР-эй худалдаа наймаанай министерство һаяхан хоримжолхо баатай болоһон юм.

Иимэ баримтануудые саашадаа тэсэжэ болохогүй! Предприяти бүхэндэ продукциин шанарай хойноһоо хиналта шангадхаха, даалгагдаһан хэрэгэй түлөө ехэ харюусалгатай байхаар хүдэлмэрилэгшэдые хүмүүжүүлхэ, мүн голодоһо гаргаһанай түлөө шанга эрилтэ табиха шухала. Гүрэндэ гарза хохидол ушаруулагшадта ямаршье хүлисэл байха ёһогүй. Энэ хадаа КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй тогтоолой ёһоор тогтоогдожо байгаа партийно-гүрэнэй хиналтын нэгэн шухала зорилго болоно.

Ажаһуудалай зарим эд бараануудай шанар яахадаа муу байнаб гэхэдэ, тэдэниие үйлэдбэрилхэ, түсэблэн зохёохо хэрэгтэ нэгэн адли техническэ политика үгы байна. Эндэ хүнгэн промышленностяар болон бусад һалбаринуудаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедүүд гол үүргэ дүүргэхэ ёһотой.

Хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудые бүтээсэ ехэтэй мүнөөнэй машина болон станогуудаар хангаха ябадал мүн лэ ехэ удха шанартай. Гэбэшье эндэ баһал ехэ дутагдалнууд бии зандаа. Манай утаһа ээрэлгын машинануудай бүтээсэ багатай, бааза байһан тухай КПСС-эй ЦК-гай ноябриин пленум дээрэ тэмдэглэгдээ һэн. Жэшээнь, Пензын совнархозой заводой бүтээһэн машинануудай утаһа татаха прибор айхабтар бааза тулюур байха юм. Мүн тус заводой ленточнэ машинанууд лентые жэгдэ бэшээр гаргадаг. Тэрэшэлэн оёдолой предприятинууд мүнөөнэй хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдээр мууса хангагдана. Хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленностьда хэрэгтэй мүнөөнэй машинануудые түргэн болзор соо гаргаха гээшэ машина бүтээгшэдэй сэхэ уялгань болоно.

Хүн зоной хэрэглэмжын эд бараа гаргадаг предприятинуудай коллективүүд КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдээр зориггжожо, бии байгаа арга боломжонуудаа элирүүлэн хэрэглэжэ, долоон жэлэй даалгабариие болзорһоонь урид бэелүүлхын түлөө мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоно. Дурсагдаһан предприятинуудай олонхидынь 1962 онойнгоо программые амжалтатайгаар бэелүүлбэ. Хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд түсэбтэ долоон жэлэй табадахи жэлдэ арадай хэрэглэмжын элдэб янзын, һайн шанартай эд бараануудые улам ехээр гаргаха байһандань, ажалшадай улам ургажа байгаа эрилтые бүри һайнаар хангажа шадаха байһандань совет хүнүүд бүрин этигэжэ байна.

(«Правдын» 1962 оной декабриин 25-най түрүү бэшэгһээ).

...троэнерги гаргаха түсэб болзорһоо урид дүүргэгдэбэ

...СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи ...тральна Статистическэ управлениин мэдээсэл

...яно электростанцинуудай хүдэлмэришэд электро...гаргаха түсэбөө декабриин 23-да дүүргээд, 1962 он...эхи онойхидо орходоо 31 миллиард киловатт-час ...нерги ехээр гаргаха юм.

Баясамаар мэдээсэлнүүд

Республикымнай промышленна предприятинууд долоон жэлэй дүрбэдэхи жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа эдэ үдэрнүүдтэ элидхэнэ. Арадай ажахые саашань улам хурданаар хүгжөөхын тула тэрэниие хүтэлбэрилгэ тодорхойлон һайжаруулха тухай партиин ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэридэ харюу болгон, завод, фабриканууд жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур ехэ продукци үйлэдбэрилэн гаргажа байна.

Промышленна предприятинуудай дундаһаа эгээл түрүүлэн жэлэйнгээ түсэбые ноябриин 30-да дүүргэһэн мэдээсэл **Улаан-Үдын шэлэй оньһожоруулагдаһан заводой** хүдэлмэришэдһөө абтаа һэн. Мүнөө хори гаран промышленна предприятинууд түсэбһөө гадуур продукци бүтээн гаргажа эхилээ.

***

Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын коллектив жэлэйнгээ түсэбые декабриин 25-да дүүргээ. Энэ үдэртэ сэмбэ нэхэгшэд валовой продукци бүтээн гаргаха, мүн элдэб янзын сэмбэ, драп нэхэн гаргаха даабаряа амжалтатай һайнаар дүүргэбэ. Нүхэр Д. Любовниковой даадаг сэмбэ нэхэгшэдэй бригада фабрика дотороо түрүүлжэ, жэлэйнгээ түсэбые уридшалан дүүргэһэн байгаа. 1963 оной түсэбөөр ажаллажа эхилһэн тус фабрикынхид декабриин дүүрэтэр 50-яад мянган метр сэмбэ нэхэхээр зориггжоод, эршэмтэй һайнаар ажаллажа байна.

***

Буряад оронойнмай промышленностиин эгээл томо **Улаан-Үдын паровозо-вагонно завод** жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь зургаан хоногоор уридшалан дүүргээ. Байгша оной туршада электровозуудые заһабарилжа эхилһэн хүдэлмэришэд энэ хүндэтэ зорилгоёо мүн лэ нэрэ солотойгоор хэрэг дээрэнь бэелүүлнэ.

***

Тимлюгэй цементно-шиферэй заводой хүдэлмэришэд жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа мэдээсэбэ. Һара бүхэндэ амжалта туйлан ажалладаг тус заводойхид байгша оной туршада 507 мянган тонно цемент, 147 миллион шиферэй плитануудые үйлэдбэрилэн гаргаа. Тэдэнэр жэлэй дүүрэтэр үшөө 12,5 мянган тонно цемент, 2,5 миллион шиферэй плитануудые үйлэдбэрилэн гаргахаар шиидэбэ.

***

«Теплоавтоматика» завод валовой продукци бүтээн гаргаха даабаряа декабриин 22-то, товарна продукцяар—декабриин 26-да дүүргэбэ. Нүхэр Заяшниковагай даадаг оро хэдэг цехэйхид социалис мүрысөөндэ шалгарна. Мүн шэнэ продукци—ууралаар дулаасуулха түхеэрэлгэнүүдтэ хэрэглэгдэхэ шухала приборнууд хараалагдаһан түсэб даабариин ёһоор саг соогоо бүтээгдэдэг болоо. Заводой хүдэлмэришэд шэнэ жэл болотор үшөө 44 мянган түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур бүтээн гаргаха зорилго урдаа табинхай.

Ажалай вахта үргэлжэлүүлэгдэһээр

Республикымнай промышленностиин түрүү предприятинуудай нэгэн болохо Улаан-Үдын шэлэй заводой хүдэлмэришэд ажалай вахтада жагсан, партиин ЦК-гай ноябриин Пленумые угтаһан байгаа. Мүнөө заводой цех бүхэндэ социалис мүрысөөнэй эршэ улам үргэдэһөөр. Партийна организациин томилһон агитаторнууд хүдэлмэришэдэй дунда ойлгууламжынгаа хүдэлмэри үргэдхэн, партиин ЦК-гай үнгэрэгшэ Пленум дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэлтэй, Пленумэй шиидхэбэритэй хүнүүдые танилсуулна.

Заводой үйлэдбэриин гол участок болохо машинно-ванна цехэй хүдэлмэришэд жэлэйнгээ түсэбһөө гадуур ехэ хэмжээнэй шэл үйлэдбэрилэн 1963 онине угтахын түлөө шангаар тэмсэжэ байна. Токарь Николай Осипов, Олег Шмыгин гэгшэд шэл хайлуулдаг пеэшэнүүдые һайнаар хүдэлгэхын тула ехэ оролдолго гаргана. Тэрэшэлэн заводой механическа цехэй хүдэлмэришэд абаһан уялгаяа заатагүй дүүргэхын түлөө шангаар тэмсэнэ. Слесарь Дмитрий Гричин, электрогагнууршан Николай Неклясов гэгшэд халаан бүхэнэйнгөө нормые хоёр дахин шахуу дүүргэнэ.

А. Савочкин.

Шаралдай тосхон—Мухар-Шэбэрэй «Забайкалец» колхозой түб һуурин. Энэ тосхондо дүтэшэг Центральная гэжэ һаалиин фермэ бии. Тус фермын хажууда хүрэхэдэ, ехэшье тиимэ ондоо юумэ харагданагүй, фермэл хадаа фермэ, Гансал тэрэнэйнь дэргэдэ шэнэ байра харагдана, тэед иимэ юумэ бэшэ тээшье байдаг лэ ха юм.

Тэрэ байра соо ороходомнай түхэлынь бэшэнһээ тад ондоо байшоо. Досооонь электрын хүсөөр үнеэдые һааха «карусель» түхеэрэлгэ тодхогдонхой. Энэмнай республика дотор эгээн түрүүшын «карусель» болоно.

Үнеэ һааха «карусель» оньһожоруулга колхозой механик Сергей Володиной үүсхэлээр хэгдэө.

Яахадаа «карусель» гэжэ нэрлээ юм гээд һонирхохоор болоно. Үнэхөөрөө голоо тойрон эрьелдэжэ, гороолжо байхаар хэһэн юумэ хаданъ лэ «карусель» гээ ёһотой гэжэ хүн байһаар лэ ойлгохо. Тэед тиимэшье. Жэшээнь, амаралтын газарта зоной, үхи хүүгэдэй сэнгэдэг газарта элдэб ан гүрөөлэй гү, али мори тэргын түхэлтэйгөөр хэһэн һандали дээрэ һуугаад, эрьелдэдэг юумые карусель гэдэг гээшэ. Тэрээн шэнги һаалиин агрегадууд—үнеэдэй орохо станогууд түхэрезн талмай дээрэ тодхогдоһон аад, кнопко дарахада зайн галай хүсөөр бүхы үнеэдтэез тойрон эрьелдэжэ байдаг.

Жэшээнь, оператор хүбүүн Михаил Ивановой (НЭГЭДЭХИ ЗУРАГАЙ дундань) тусхай кнопко дарахадань «карусель» эрьелдэжэ эхилээ, үнеэнэй хүлеэн байһан таһалгын үүдэн нээгдэжэ, тэрэнь һаалиин станок руу ороно. (2-дохи ЗУРАГ). Энэ үедэ наада тээнь һаалишан Кристинья Захарова үнеэнэй дэлэн угаахаяа бэлдэжэ байна. Карусельшье саашаа эрьелдэжэ, хоёрдохи, гурбадахи дүрбэдэхи үнеэд байра байрадаа хойно хойноһоо ороно. Тиихэдэнь станогой үүдэн өөрөө хаагдажа, кормушка руу малай эдихэ тэжээл гоожоно. Тиин «каруселиин» үүдэн хойно хойноһоо нээгдэн—хаагдан эрьелдэжэ, тэндэнь нэгэ доро 16 үнеэд һаагдажа эхилнэ.

Эхир басагад Лина, Пана Кравцова мүн эндэ хүдэлдэг. Тэрэ үдэшэ Лина гансаараа ажаллажа, Панань амарһан байба. ГУРБАДАХИ ЗУРАГ дээрэ харуулагдаһанай ёһоор Лина басаган һаалиин агрегадай хүхүүлбэри үнеэдэйнгээ хүхэнүүдтэнь углаад һаажа захална.

Үнеэдэй ороһон үүдэнһээ эхилээд, станогой тойрон эрьелдэжэ гараха үүдэнэй хүрэжэ ерэтэр 9 минута шахуу саг үнгэрнэ. Энэ үе соо 16 үнеэд булта һаагдажа дүүрээд, һаалишан Зинаида Загузина (4-дэхи ЗУРАГ) хүхүүрнүүдээ ходолон абажа, малаа һубаруулан газаашань хоёрдохи таһаг руу гаргана. (1-дэхи ЗУРАГ ДЭЭРЭ САГААН ТОЧКООР ТЭМДЭГЛЭҺЭНИИНЬ). Хэрбээ станогой нэгэ тойротор үнеэнэй һаагдажа дүүрээгүй хадань оператор Иванов оньһон «каруселез» хүсэд һаагдатарынь байлгажархина. Иигэжэ 158 үнеэд оройдоол хоёр час соо һаагдана.

«Карусель» түхеэрэлгые һаял ашаглажа байһан мүнөө үедэ 4 һаалишан (үдэр бүри нэгэ нэгээр ээлжээлэн амардаг), 1 оператор, 1 малшан хүдэлнэ. Саашадаа тэрээндэ оройдоол 2 һаалишан бу-

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

ҮБЭЛДӨӨ ХОНИДОО ҺАЙНААР ХУРЬГАЛУУЛХА, ХОНИН БҮРИҺӨӨ ХУРЬГА ТҮЛЖҮҮЛХЭ ГЭЭШЭ ХОНИШОДОЙ НАНГИН ЗОРИЛГО

КПСС-эй ЦК-гай ПЛЕНУМЭЙ шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө

1963 ондо хонинной мяха, нооһо ехээр абаха талаар республикын хонишодой тэмсэлдэ шиидхэхы үе хүрэжэ ерэбэ. Һаяар республикын колхоз, совхозуудта хонид хурьгалжа, ерэхэ жэлэй түрүүшын кварталда 650 мянга гаран хурьган абтаха байна. Хурьгадые һайнаар абажа, зүбөөр түлжүүлжэ шадабал, хонидой тоо толгой саашань олошоруулхаһаа гадна, тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ арга олгогдохо бшуу.

Олохон колхоз, совхозуудта хурьгадые түлжүүлхэ хэрэгэй хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэһэнэй уршагһаа байгша ондо республикымнай ажахынуудта аотапан хурьгадай 18 процентнь гарзалшаһан байна. Тиимэһээ 1962 ондо зуун хонин бүриһөө оройдоо 55 хурьган түлжүүлэгдэһэн, зарим ажахынуудта хонидой тоо олошорхын орондо үсөөршэһэн байха юм. Олохон ажахынуудта хурьгадые эхэһээнь һалгааха үедэ тус бүриин шэгнүүр миил 14—15 килограмм татаа. Иимэ муугаар түлжүүлэгдэһэн хурьгад саашадаа шэнгэн нооһотой, һула муу бэетэй мал боложо. олонхинь ерэхэ үбэлжэлгын үедэ гарзалха гү, али адаг нооһотой малай тоодо орохо байна.

Һайн нооһотой хонидтой болохын тула хурьгадые түрүүшынь дүрбэн һарада һайнаар эдеэлүүлхэ, харууһалха хэрэгтэй. Тиигэбэл нооһониинь үдхэнөөр ургадаг гээшэ. Хурьгадай һайнаар түлжэжэ байһыень мэдэхын тула тэрэнэй сүүдхэ бүриин шэгнүүр дунда зэргээр 180—200 грамм нэмэхэ ушартай. Хурьгад иимээр түлжэжэ байбал, нэгэшье гарзада орохогүй, мяха, ноолон ехэ абтаха бшуу. Тиимэһээ республикын хонишодой гол зорилго юуб гэхэдэ, абтаһан хурьга бүхэниие һайнаар харууһалжа, гарза хоролтодо оруулангүй түлжүүлхэ, эхэһээнь һалгааха үедэ 25 килограммһаа доошо бэшэ шэгнүүртэй болгохо хэрэг мүн.

Хонидой түл һайнаар абахын тула манай республикын хонишод юу хэхэ ёһотой гээшэб?

Хонидой олоороо хурьгалжа эхилтэр хонишодой бригада бүхэн түл абалгада бии байгаа дутагдалнуудые усадхаха талаар бүхы хэмжээнүүдые абаха уялгатай.

Нэн түрүүн отара бүхэндэ түл абалгын үедэ хүсэд хүрэхэ үбһэ, тэжээл зөөжэ абаха шухала байһаниинь элитэ. Хурьгадай гаража эхилхэлээр лэ тэжээл ехэ хэрэгтэй болодог ха юм.

Хурьгадые гарзагүйгөөр түлжүүлхын тула һайн байра бэлдэхэ хэрэгтэй. Тиимэһээ хонидой байрые саг соонь дулаалжа, түл абалгада түхеэрхэ шухала. Байра бүхэндэ хана, хаамагуудта дезинфекци хэгдэжэ, сагаадагдаха болоно. Дезинфекци хэхын тула 10—20 процентнэ һаяхан бусалгаһан избёосхо гү, али 2-3 процентнэ креолиной холисо хэрэглэхэдэ һайн. Бригада бүхэн хурьга абахын тула тусхай хубсаһа, мүн үбшэлһэн малда түрүүшын туһаламжа хэхээр ветеринарна аптечкэнүүдые бэлдэхэ эрилтэ табигдана.

600 эхэ хонитой отара бүхэндэ хурьгатай хонидые илгажа хаахын тула 3 метр утатай 120—150-һаа үсөөн бэшэ хаамагууд, 1 метр утатай 90—100 хаамагууд хэрэгтэй болохо байна. Тэрэнһээ гадна хони, хурьгадта тэжээл хэжэ үгэхэ 40—50 хобоо, кормушканууд, бэлдэгдэхэ, 5—7 миллиметр бүдүүн шабын түмэр, хони хурьгадые тэмдэглэхэ шэрэ уридшалан түхеэрхэ болоно.

Хонидой хурьгалха байрада һүниндөө һаруул байха зэргэтэй. Электрын гэрэл оруулагдаагүй байрада фонарь, керосин бэлдэхэ шухала.

Эхэ хонидой бүхы отарануудта үбһэ тэжээлэй хэр зүбөөр гаргашалагдажа байһые саг үргэлжэ хинан шалгажа байха хэрэгтэй. Үбһэ, шэмэтэ тэжээл болон таряа талханай зүйлые наринаар, аша үрэтэйгөөр хэрэглэхэ шухала. Тэжээл алмахадаа малай тамирые муудуулха бэшэ, харин тэрэниие зүбөөр гаргашалха гэһэн удхатай. Нэн түрүүн бүхы отарануудта тэжээл хэжэ үгэхэ кормушканууд түхеэрэгдэхэ болоно. Үбһэ тэжээл үридэг, эзэн бусаар гаргашалдаг ябадалтай шангаар тэмсэхэ саг ерээ.

Түл һайнаар абахын тула малые уһаар хангаха гээшэ ехэ удхатай. Бүхы худагуудай, уһалууриин захаархи газар сэбэрлэгдэхэ, тэндэ шэбхэ шорой тараагдаха ушартай. Түрэхэ хонидой уһалуури лээрэ шахасалдахагүйнь тула дүрбэн хониндо 1 метр хүртэхөөр ута хобоо бэлдэгдэхэ болоно. Ажахын хүтэлбэрилэгшэд уһа бүлэжэ гаргаха хүдэлмэриие оньһожоруулха тушаа бодомжолхо уялгатай.

Һайнаар эдеэлүүлээд, харууһалаад байбал, элүүр бэетэй эхэ хонин бүхэн жэлдээ эрхэ бэшэ нэгэ хурьга үгэхэ гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ. Имагтал хони хурьгадые муугаар харууһалһанай эсэстэ олонхи хонишод зуун хонин бүриһөө жэлдээ арайхан 80 хурьга хүрэтэр түлжүүлнэ гээшэ. Олон ушарта түл муугаар абтаһые хонишод тэжээлэй дутамаг байһаар шалтагаалхые оролдодог. Бодото дээрээ нэгэ адли эрхэ байдалда байгаад, адли тэжээл гаргашалаад, хоёр ондоо үрэ дүн харуулдаг баримтанууд али олон ушардаг. Тиимэһээ хурьгадые һайнаар түлжүүлхэдэ үбһэ тэжээлһээ гадна ветеринарно-зоотехническэ гуримые наринаар баримталха, малые оролдосотойгоор харууһалха хэрэгтэй гээшэ.

Хонишодой олонхи бригаданuудта хонидой хурьгалһан, хурьгадай абтаһан тухай тоо бүридхэл муугаар хэгдэдэг. Зарим муугаар хүдэлдэг хонишод үхэһэн хурьгадаа далдалха зорилгоор хурьгадай абтаһаниие тэрэ доронь тэмдэглэдэггүй заншалтай. Тиигээд лэ хожомынь хониднай олоороо һубайршоо гэжэ хэлэжэ байдаг. Ажахын мэргэжэлтэд болон хүтэлбэрилэгшэд хонидой хурьгалжа, хурьгадай абтажа байһаниие саг үргэлжэ, үдэр бүри бүридхэжэ байха уялгатай. Эхэ хонидой байра бүхэндэ хэды хониной түрэһэн, хэды хурьгадай абтаһан, хэды хонидой хурьга хаяһаниие тэмдэглэжэ байха самбар үлгөөтэй байха зэргэтэй. Үдэрэй үнгэрхэлөөр лэ хэды түл абтааб гэжэ акт табигдаха, хурьга түлжүүлхэ журнал дотор бэшэгдэхэ болоно. Эдэ бүхы тоо бүридхэлые ахалагша хонишон гү, али тэрэнэй даабаряар бригадын нэгэ хонишон хэжэ байха ушартай. Энэ асуудал зооветеринарна мэргэжэлтэдэй саг үргэлжын анхаралда байха зэргэтэй.

Түл абалгын урда тээ эрхим хонишодой нэгэ бригадада 2-3 часай туршада хонишодой семинар үнгэргэбэл зохид гээшэ. Иимэ семинар дээрэ түрүү бригадын хүдэлмэри харуулхаһаа гадна, түл абалгын тоо бүридхэлые яажа хэхэ, хонишодой бригаданuудай хоорондо социалис мүрысөөнэй договор баталха асуудалнуудые шиидхэжэ болохо байна.

1963 оной январь һараһаа июль һара хүрэтэр республика доторнай түл абалгаар, хурьгадые түлжүүлгээр бүхы хонишодой конкурс болохонь. Энэ мүрысөөндэ эхэ хонидые харууһалдаг хонишодой бүхы бригаданuуд хабаадаха байна. Тэдэнэй эрхимүүдтэ «республикын эрхим хонишон» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдохо юм. Иимэ хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхэ гээшэ хонишон бүхэнэй сэдьхэлэй хэрэг болоно.

П. ОВЧИННИКОВ,
республикын хүдөө ажахын продуктнуудые абаха бэлэдхэхэ министерствын ахалагша зоотех...

Түүхэтэ материалнуудые шудалжа байна

Сэлэнгын колхоз, совхозууд болон промышленна предприятинуудай ажалшад партиин ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые үнэн зүрхэнһөө һайшаана. Мүнөө хаа хаанагүй агитаторай хөөрэлдөөнүүд, лекци, элидхэлнүүд энэ Пленумэй материалнуудаар эмхидхэгдэжэ байна.

Тээсгэнэй предприяти болон колхоз, совхозуудаар агитаторнуудай семинар үнгэргэгдөө һэн. Тэндэ «Партиин ЦК-гай ноябриин Пленумэй дүнгүүд болон манай парторганизацинуудай саашанхы зорилгонууд» гэһэн элидхэл, «Коммунизм байгуулхын үедэ коммунис партиин хүтэлбэрилхы үүргэ» гэһэн лекци болоо.

КПСС-эй ЦК-гай үнгэрһэн Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые арад зондо ойлгуулха талаар ниитэ-политическэ хүдэлмэри илангаяа Ленинэй, Тельманэй нэрэмжэтэ колхозуудта, Сэлэнгын совхоздо, Галуута нуурай шахтоуправлениин предприятинуудта болон Сэлэнгын модоной комбинадта һайнаар ябуулагдана.

Загастайн Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой бригада бүхэнэй партиин эхин организацинуудай суглаанууд зарлагдажа, Пленум дээрэ Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэл зүбшэн хэлсэгдээ. Энэ түүхэтэ, хүн зоной зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ гүнзэгы удхатай элидхэлтэй танилсаха зуураа, колхозой коммунистнууд артелиингээ ажал хүдэлмэри тухай, колхознигуудай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри һайжаруулха тухай онсо анхаралаа хандуулаа.

—Партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь нүхэр Хрущевой элидхэл дотор найруулагдаһан бүхы дурадхалнуудые бидэнэр халуунаар һайшаажа, бүрин дэмжэнэбди. Ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые ажал хэрэг дээрээ бэелүүлхын тула ниитын адуу малай тоо толгой олошоруулха, тэрэнэй ашаг шэмэ үгэлгыень эрид дээшэлүүлхэ гээшэ манай нангин уялга,—гэжэ суглаан дээрэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ.

Коммунистнар нүхэд Н. Г. Вяткин, Б. Б. Тубанов, С. Ц. Будаев болон бусад малшадай гүүртэ, отарануудаар ябажа, ажалайнь ябасые хинан шалгаха, дайралдаһан дутагдалнуудые байра дээрэнь усадхаха зуураа, хүн бүхэнтэй хөөрэлдэжэ, парти ба правительствын сэсэн мэргэн политикые тайлбарилжа, ойлгуулжа үгэдэг заншалтай. Жэшээлхэдэ, нүхэр Вяткин колхозой үүлтэрэ малаи фермэ дээрэ 5 дахин лекци, элидхэл үнгэргэһэн.

— Николай Григорьевичнай манай нишэ һонингүй ерэдэггүй. Хододоо газетэ, журналнуудай шэнэ һонинуудые асардаг. Енотойл агитатор гээшэ даа, гэжэ малшад хөөрэнэ.

Ажалшадай дунда һайнаар ябуулһан политическэ хүдэлмэри ажахын амжалта туйлалгада нилээн ехэ нүлөө үзүүлбэ. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз декабриин 20-ной байдалаар 9644 центнер һү һааха, 9519-иень гүрэндэ тушааба. Нёдондоонойхидо орходоо һүнэй һаам 1924 центнерээр үлүүлбэ. Гнахэдэ гүрэндэ нообо, үндэгэ худалдаха түсэб дүүргэгдөө.

Сэлэнгын совхозой партком (секретарынь нүхэр Цыбенов) партиин ЦК-гай ноябриин Пленумэй материалнуудаар харуулан ойлгуулха агитаци эмхидхээ. Мүнөө Пленумэй материалнуудай сооһоо абажа, лозунгнуудые, плакат-диаграммануудые бэшүүлээд, тэдэнээ зоной олооро ябадаг, суглардаг газарнуудта үлгэнхэй. Совхозой улаан булан соо ороходо, ажалай түрүүшүүлэй нэрэнүүд Хүндэлэлэй самбар дээрэ аржыса бэшэгдэнхэй. Тэдэнэй хэһэн ажалай дүнгүүд һара бүхэндэ тэмдэглэгдэдэг. Жэшээлхэдэ, һаалишан Долгор Данзанова энэ жэлэй 11 һара соо үнеэн бүрһөө 2187 литр һү һааба гэжэ бэшээтэй. В. Бадлуева 2100 литр һаагаа.

Галуута нуурай шахтоуправлениинхид ноябриин Пленумэй материалнуудтай мүн лэ гүнзэгыгөөр танилсанад. Предприятинуудайнгаа ажалай бүтээсэ улам дээшэлүүлхэ, нүүрһэ малтаха механизмуудые дүүрэн ашаглаха тухай хөөрэлдөөнүүд эмхидхэгдэнэ. Мүнөө үедэ теоретическэ болон экономическэ конференцинүүд үнгэргэгдэжэ байна. Жэшээнь, шахтоуправлениин партком (секретарынь нүхэр Скворцов) мэнэ һаяхан экономическэ конференци үнгэргэбэ. Тэндэ инженер Н. Ф. Целовальнова «Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха арга боломжонууд» гэһэн элидхэл зүбшөөгөө. Нүүрһэ малтадаг комбайнуудые ба бусад механизмнуудые һайнаар, зүбөөр хэрэглэхэ тушаа дурадхалнууд ороо.

Сэлэнгэдэ энэ жэлдэ 120-дой кружогууд, семинарнууд, политнүргуулинууд хүдэлнэ. Зарим кружок болон семинарнуудай хабаадагшад партиин ЦК-гай ноябриин Пленумэй материалнуудтай танилсажа байна.

Хүдөөгэй лекторскэ бүлэгүүд һүүлэй үедэ хүдэлмэрээ нилээд һайжаруулаа. Загастайн, Жаргалантын лекторскэ бүлэгүүдэй гэшүүн бүхэн декабрь һара соо дунда зэргээр гурбагурбан лекци уншаа.

Парти, правительствын табиһан түүхэтэ зорилгонуудые имагтал һайнаар шудалаад, мэдээд байха бэшэ, харин тэдэнине ажал хэрэг дээрээ бэелүүлхэ гээшэ шухалын шухала хэрэг мүн. Сэлэнгын ажалшад политическэ болон ажалайнгаа эдэбхи бүри дээшэлүүлжэ, промышленна, хүдөө ажахын продуктнуудые абаха талаар амжалта туйлахаар зоригжонхой.

Б. Ширеторов.

Ажалдаашье, һуралсалдаашье шалгарна

1962—1963 оной партийна һуралсалай жэлдэ «Знамя Ленина» колхозой (Мухар-Шэбэр) түб Хушуун үзүүр нютагай коммунистнуудай дунда КПСС-эй түүхэ шудалха кружок эмхидхэгдэнхэй. Тус кружогто 13 коммунистнууд-хонишод, үхэршэд, механизаторнууд һуралсана.

Партиингаа түүхэ болон теориин асуудалнуудые, мүн XXII съездын, ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодото хэрэгтээ нягта холбоотойгоор үзэнэ. Жэшээлбэл, партийна, гүрэнэй хиналтын урда ехэ харюусалгатай зорилгонуудые Владимир Ильич Ленинэй 1918 ондо табиһан тухай, һая үнгэрһэн ноябриин Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүд тухай кружогто хабаадагшад гүнзэгыгөөр хөөрэлдөө. Нютагай бодото байдалһаа абтаһан жэшээнүүдые үгэ хэлэгшэд дурдаһан байна. Залуу коммунистнууд Цырендашиев Владимир, Дашиев Дашибалжир, Чимитова Чимидсу, Цыдыпов Гарма гэгшэд һуралсалдаа эдэбхитэйгээр хандажа, өөһэдынгөө харюусалгата ажалда горитой амжалта туйлана.

Б. Цыренов.

„Карусель" гэдэгэй шэмэл даа

(Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

хы ажалыень хэзд байдаг болохо юм,—гэжэ М. Иванов хэлэнэ.

Энэ шэнэ оньһожоруулгые Шаралдайн дунда һургуули дүүргэһэн хүбүүд, басагад шудалаад, эгээн түрүүн хүдэлгэжэ эхилээ һэн. «Каруселиин» ашаглалгада орожо эхилһээр фермэдэ һаалишад үсөөржэ, хоёрынь тугалшанаар хүдэлдэг болоо.

Сергей Володин тус «каруселиие» тодхожо эхилхэһээ урид Омско область ошожо, «Ермак», «Сибиряк», «Красный Октябрь» совхозуудай дүй дуршэлтэй танилсаад, хүдөө ажахые оньһожоруулха, тэндэ электрын хүсэ үргэнөөр хэрэглэхэ дүй дуршэл тухай тон шухала һургаал заабари абажа ерэһэн байна. Нүхэр Володин өөрөө колхозойнгоо гэшүүд: Г. Ф. Иванов, Н. А. Нарнышев, М. П. Иванов, П. Г. Суменков, В. Н. Суменков, З. Ф. Калашников гэгшэдтэй хамта энэ «карусель» тодхожо эхилээ. Тиихэдээ Омско областьдо хэрэглэгдэдэг иимэ түхеэрэлгэһээ ондоогоор, тэрээниие һажаалгангүйгөөр, өөһэдынгөө байдалда тааруулан тодхоо юм.

—Бидэ үнеэдые оньһон аргаар һааха «ёлочко» түхэлэй түхеэрэлгын элдэб хэрэгсэлнүүдые абаад, «карусельдэ» тааруулжа табяабди. Харин дутаһан деталь, частьнуудыень өөһэдөө хээ һэмди. Гансал бүхы түхеэрэлгэ эрьюулэн хүдэлгэхэ сахариг талмайе үргөөд байха рельснүүдые колхозой шеф—Улаан-Үдын паровозо-вагонно заводойхид нугалан тааруулжа үгөө,—гэжэ нүхэр Володин хөөрэнэ.

Партиин ЦК-гай ноябриин Пленумэй болохоһоо урид тус агрегат тодхогдожо дүүрэзд, ашаглалгада оруулагдаа. Иигэжэ һаалишад, малшадай ажалые хүнгэдхэхэ, тэдэнэй хүдэлмэриин бүтээсые улам дээшэлүүлхэ, абтаһан продукциин үнэ сэнгые хямдаруулха арга олдобо.

А. МАНТАЕВ,
фотонь авторай.

УКРАИНЫН ССР. Сумска суперфосфатна заводто серно-кислотно цех ашаглалгада оруулагданхай, титанай двуокись үйлэдбэрилхэ цех баригдажа байна. Энэ барилгые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө барилгашадай коллектив тэмсэнэ. Зураг дээрэ: сагаан фильтрациин таһагай түхеэрэлгэ хабсаргажа байна.

ТАСС-ай фотохроника.

СОВЕТСКЭ УКРАИНЫН 45 ЖЭЛЭЙ ОЙ ГҮЙСЭ...

КИЕВ, декабриин 25. (ТАСС). Украинын ажалшад республикынгаа 45 жэлэй ойе мүнөөдэр баяр ёһололтойгоор тэмдэглэжэ байна. Түүхын ехэ бэшэ болзор соо совет арадуудай аха дүүгэй бүлэ соо байһан Украинын арад ехэ амжалта туйлаа.

Советскэ Украинын промышленность угаа ехээр хүгжөө. Республикын промышленностиин гаргаһан машинанууд, станогууд болон приборнууд дэлхэйн 35 оронуудта ошодог. Украина хадаа өөрын металлургическа ба түлишын баазатай, ехээр хүгжэнги машина бүтээлгэтэй, химическэ промышленностьтай томо индустриальна республика болонхой.

Эндэ капитальна барилга жэлһээ жэлдэ улам бүри ехээр хэгдэжэ байдаг. Долоон жэлэй түрүүшын дурбэн жэлэй турша соо 600 гаран предприятинууд ашаглалгада оруулагдаа, тэдэнэй тоодо—Днепропетровско шиннэ завод, синтетическэ утаһанай Черниговскэ завод, Кременчугай гидроэлектростанци, химическэ промышленностиин хэдэн а...
предприятинууд. оролсоно. Гор...
болон хүдөө тосхонуудаар, хүд...
ришэдэй һуурин газарнуудаа...
миллион дүрбэлжэн метр байра,
һургуулинууд, больницанууд б...
даад, ашаглалгада оруулагдан...

Совет засагай үедэ Украины...
дөө тосхоной ажабайдалда га...
шагта хубилалтанууд болоо, ко...
зууд болон совхозуудай поли...
дээрэ 300 мянган трактор, т...
хадаха 63,4 мянган комбайн...
мянга шахуу тусхай комбайн х...
дэг.

Дээдэ мэргэжэлтэй инженер...
агрономууд, зоотехнигүүд, багш...
врачнууд, архитекторнууд болон...
сад олон мэргэжэлтэд УССР-эй ...
дай ажахын бүхы һалбаринууд...
ажаллажа байдаг.

Украинын арад өөрынгөө рес...
ликын алдарта 45 жэлэй ойе ...
дэглэжэ байхадаа, коммунистну...
партида, агууехэ ород арадта...
вет ороной бүхы арадуудта ...
зүрхэнэй баяр хүргэжэ байна.

Түрүүшүүл шагнагдаа

1962 ондо хүдөө ажахын талаар ехэ амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө РСФСР-эй Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерство «РСФСР-эй хүдөө ажахын социалис мүрысөөнэй отличник» гэһэн значогоор Буряадай АССР-эй олон эхэнэрнүүдые шагнаба.

Тэдэнэй дунда **Боршонова** Цыпил Бадмаевна — Захааминай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой тугалшан; **Васильева** Анна Николаевна — Хяагтын Пограничнэ совхозой гахайшан; **Ванчикова** Цыжип Бадмаевна — Яруунын Нарһатын совхозой тугалшан; **Громова** Екатерина Антоновна — Үдын совхозой (Хори) мал искусственна аргаар үрэжүүлдэг станциие даагша; **Дамбаева** Юмжит Намжиловна — Хэжэнгын совхозой (Хори) һаалишан; **Дамбуева** Дабажит — Ивалгын туршалгын жэшээтэ ажахын һаалишан; **Кулеш** Татьяна Михайловна — Бэшүүрэй Охин-Бугагай совхозой хонишон; **Мижитова** Дулма — Ивалгын туршалгын жэшээтэ ажахын теплицын комбинадай хүдэлмэришэн; **Махутова** Зинаида Дмитриевна— Хяагтын «Дружба» колхозой агроном; **Соловьева** Александра Ивановна—«Бурводстройн» СМУ-гай гидротехник; **Таракановская** Анна Платоновна — Хүдэриин совхозой (Хяагта) мал адуулагша; **Харлова** Мария Сергеевна — Заграйн үрэһэ шалгадаг лабораториие даагша; **Хайдукова** Любовь Михайловна — Хориин ветлечебницын ветврач; **Лаппенок** Олимпиада Андреевна — Мухар-Шэбэрэй «Эрдэм» совхозой агроном гэгшэд ороно.

Бүхыдөө 26 эхэнэрнүүд энэ значогоор шагнагдаһан байна.

В. Шнайдер.

ПРОФСОЮЗУУДАЙ АЖАЛ ЯБУУЛГЫН ДАЙШАЛХЫ ПРОГРАММА

ВЦСПС-эй XI пленум

МОСКВА, декабриин 24. (ТАСС). Союзуудай байшангай колонно зал соо ВЦСПС-эй XI пленум мүнөөдэр нээгдэбэ. Үйлэдбэриин түрүүшүүл, профсоюзай эхин организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд, республикын, хизаарай, областной, фабрично-заводской комитедүүдэй профсоюзуудай соведүүдэй түрүүлэгшэнэр, хэдэ хэдэн предприятинуудай, министерствэнүүдэй, зурганануудай, совнархозуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ пленумэй хүдэлмэридэ хабаадалсахаар уригданхай.

Пленум хэлсэхэ иимэнүүд зүйлнүүдые баталба:

1. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй дүнгүүд тухай болон профессиональна союзуудай зорилгонууд.
2. СССР-эй профсоюзуудай XIII съезд зарлаха тухай.

Түрүүшын асуудалаар ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ В. В. Гришин элидхэл хэбэ.

—Советскэ профсоюзууд манай бүхы партитай, бүхы совет арадтай хамта КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые хазагайршагүй хүтэлбэри болгоод, тэдэниие өөрынгөө ажал ябуулгын дайшалхы программа гэжэ тоолоно.

—Коммунис партимнай профсоюзуудай ажахын болон культурна байгуулгын зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаха бүхы арга боломжонуудые хангаһан байна,—гэжэ нүхэр Гришин хэлэбэ. Партиин хүтэлбэри доро, тэрэнэй саг үргэлжын туһаламжаар болон дэмжэлгээр профсоюзай организацинууд общественгоо ажал ябуулгын гол түлэбынь, арадай материальна байдалые ба культурые дэбжээхэ үндэһэ һуури болохо үйлэдбэриин асуудалнуудта хам оролсодог болоод байна.

Партиин XXII съездын һүүлээр эдэ асуудалнууд ВЦСПС-эй VIII, IX, X пленумүүд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн, профсоюзуудай соведүүдэй болон комитедүүдэй, профсоюзай эхин организацинуудай анхаралые ходо хандуулжа байгаа.

Арадай ажахын бүхы һалбаринуудай хүдэлмэришэд, алба хаагшадай 85 процентые бэедээ хабаадуулдаг профсоюзууд долоон жэлэй даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө хүгжөөхэ талаар ехэ юумэ хэнэ гэжэ нүхэр Гришин тэмдэглэнэ. Коммунис ажалай коллективүүдэй болон ударнигуудай мүрысөөн олониитын бодото хүдэлөөн, олониитын ехэ хүсэн болонхой. Энэ мүрысөөндэ мүнөө 21 миллион хүн хабаадалсана. 2 мянга шахуу предприятинууд коммунис ажалай коллективүүдэй нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. 5 миллион гаран түрүү хүдэлмэришэд коммунис ажалай ударнигууд болонхой.

Профсоюзай организацинууд мүнөө түсэблэлгын, ажалай эмхидхэлэй, түрүү дүй дуршэл дэлгэрүүлхэ, хүдэлмэришэдэй мэргэжэлые дээшэлүүлхэ асуудалнуудаар, салин хүлһэнэй, техническэ нормированиин, ажал дээрэ аюулгүйе хамгаалха, ажалшадые хүмүүжүүлхэ асуудалнуудаар эли бодо хүдэлмэри ябуулдаг болонхой. ВЦСПС-эй болон профсоюзуудай Центральна Комитедүүдэй дурадхалнуудаар СССР-эй правительство хүдэлмэришэдэй болон алба хаагшадай ажалай, һуудалай байдал саашадаа һайжаруулагдахын талаар хэдэ хэдэн тогтоолнуудые гаргаһан байна.

Тиихэтээ хамта профсоюзуудай ажал ябуулгада бии байһан горитойхон дутагдалнуудта элидхэлшэ анхаралаа хандуулна. Предприятинуудай, барилгануудай олон профсоюзууд экономикын асуудал, техникэ болон үйлэдбэриин эмхидхэл тушаа гүнзэгыгөөр бодомжолногүй, ажалай бүтээсые хододоо дээшэлүүлхэ тухай оролдолго гарганагүй. Профсоюзуудай зарим соведүүд болон центральна комитедүүд үйлэдбэриин түсэблэлгэдэ һулаар хабаадалсана, промышленностиин, барилгын болон хүдөө ажахын хүдэлмэриие һайжаруулха арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэхэ ябадалтай холбоотой асуудалнуудые түсэблэлгын болон ажахын органуудай урда багаар табидаг.

—Профсоюзуудай, бүхы хүдэлмэришэд, алба хаагшадай хүсэ шадалаа элсүүлхэ гол шухала юумэнь юуб гэхэдэ, промышленностиин, барилгын, транспортын болон хүдөө ажахын түсэбүүдые дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө, ажалай бүтээсые таһалгаряагүй дээшэлүүлхын түлөө тэмсэл хэхэ ябадал болоно,—гэжэ В. В. Гришин тэмдэглэнэ.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын, социалис мүрысөөнэй хүтэлбэриие һайжаруулхын, салин хүлһэнэй системые болон ажалай нормо табилгые һайжаруулхын түлөө тэмсэлдэ профсоюзай организацинуудай зорилгонууд тухай элидхэлшэ дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ.

—Һүүлшын жэлнүүдтэ арадай ажахын ургахатай хамта профсоюзуудшье нилээдгүй ургаһан байна,—гэжэ нүхэр Гришин хэлэбэ. Профсоюзууд мүнөө үедэ 66 миллион хүдэл...
шэд, алба хаагшадые нэгэдү...
Промышленностиин болон х...
ажахын дэбжэлтэдэ профсоюз...
нүлөөе ехэ болгохо хэрэгтэй б...
ушар тэдэнэй хүдэлмэриин эм...
лэй түхэл янзые болбосон бо...
гэһэн эрилтэ табина. Профсоюз...
ганууды шэнэдхэн байгуулха...
радхалнуудые ВЦСПС-эй През...
бэлдээд, энэ пленумэй үзэмжэд...
бижа байна гэжэ элидхэлшэ м...
сэбэ.

Бүхы республиканска сове...
хоёр бюро: промышленно...
профсоюзна организацинуудые...
тэлбэрилхэ бюро болон хүдөө...
хын профсоюзна организаци...
хүтэлбэрилхэ бюро байгуулха...
дурадхагдана. Юһэн автономито...
публикануудта иимэрхүү орга...
байгуулхаар хараалагдана. Р...
эй табан хизаарнуудта болон 6...
ластьнуудта, Украинын, Белору...
Казахска болон Узбегэй Союзна...
публикануудта, тодорхойлон х...
дэ, партиин хоёр-хоёр об...
крайкомой байгуулагдаһан г...
нуудаар мүн профсоюзуудай...
хоёр союзууд бии болгогдохо...
раалагдана. Промышленно...
профсоюзуудай хүдэлмэриие эр...
бюро болон хүдөө ажахын...
союзуудай хүдэлмэриие эрхил...
ро ВЦСПС-тэ байгуулхаар хар...
дана. Тэдэ бюронууд ВЦСПС-эй...
зидиумэй хүтэлбэри доро ...
ябуулгаяа хэхэ юм.

Тэрэнэй һүүлээр партийно-гү...
хиналтада профсоюзуудай хабаа...
ха асуудалнууд тушаа элидхэ...
лэжэ эхилбэ. КПСС-эй ноябри...
нумэй шиидхэбэриин ёһоор, ...
рэ хүдэлмэриин аюулгүйе га...
байрын болон культурна б...
барилгын, худалдаа наймаа...
тын эдеэ хоолой, коммуналь...
дал һуудалай болон меди...
хангалгын бүхы участогуу...
ниитын хиналтада абаха ...
болоод байна гэжэ элидхэл...
нэ.

Профсоюзай организацину...
КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пле...
тогтоолые, нүхэр Н. С. Хру...
элидхэлые бүхы хүдэлмэри...
лон алба хаагшадта үргэнө...
гуулха, Пленумэй шиидхэбэ...
удха шанарые ажалшан бүхэ...
гожо абаха ябадалда туһал...
той болоно гэжэ нүхэр Гри...
лэнэ.

Советскэ профсоюзууд оло...
дунда эмхидхэлэй, хүмүүжү...
хүдэлмэриие һайжаруулжа, ...
нис партиие болон тэрэнэй ле...
Центральна Комитедые той...
ажалшадые бүри нягтаар ...
гэжэ ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ ...
Профсоюзууд болбол партиин та...
хараа бодолнуудые, амжал...
гаар дүүргэхын, КПСС-эй Ц...
ноябриин Пленумэй шиидхэб...
дые бэелүүлхын түлөө дай...
ёһоор тэмсэхэ, манай орон...
коммунизм байгуулхын түлөө...
сэлдэ хүсэл оролдолгоёо улам...
эршэтэй болгохо гээд элид...
үгэеэ дүүргэбэ.

Элидхэл тушаа үгэ хэлэл...
болобо.

Долоон жэлэй табадахи жэлэй даабаряар

Долоон жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхэ социалис мүрысөөндэ оролсоһон Улаан-Үдын мяханай комбинадай хүдэлмэришэд даабаряа амжалтатай һайнаар дүүргэнэ. Заводой түрүү зарим бригада, халаанууд энэ жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ, даабариһаа гадуур горитой ехэ продукци үйлэдбэрилэн гаргана.

Колбасна заводой нүхэр Г. Трифоновагай даадаг бригада комбинат соогоо эгээл түрүүлэн, жэлэйнгээ түсэбые дүүргэһэн тухайгаа элидхээ. Гэдэһэндэ колбасагай мяха хэхэ ажалтай тус бригадынхид жэлэй эхинһээ хойшо бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, халаанайнгаа даабариие ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Долоон жэлэй табадахи жэлэй даабаряар ажаллажа байһан бригада жэлэй түсэбһөө гадуур 8 тонно элдэб янзын колбаса хэһэн байна.

Бригадир Г. Трифонова өөрөө бүтээсэ ехэтэй ажалай һайн жэшээ харуулна. Бригадирһаа гээгдэнгүйгөөр ябахые оролдоһон нүхэд Л. Логачева, К. Панькова, Е. Белобородова болон бусад түрүүшүүлэй зэргэдэ ороһоор үнинэй. Ажалдаа эдэбхи үүсхэл гаргадаг түрүү эдэ хүдэлмэришэдтэ СССР-эй Верховно Соведэй сессиин боложо байһан үдэрнүүдтэ коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ соло олгогдоо.

Мяха шулагшадай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ нүхэр Н. Аранзинай даадаг коммунис ажалай бригада түрүүлһээр. Жэлэйнгээ даабариие мүн лэ болзорһоонь урид дүүргэһэн тус халаанайхид 1963 оной январиин түсэбөөр ажаллана. Энэ бригадын гэшүүд долоон жэлэй даабариие зургаан жэлэй туршада дүүргэхэ гэһэн зорилго урдаа табинхай. Колбасна заводой нүхэр Л. Казарикинагай даадаг комсомол-залуушуулай бригада графигһаа уридшалан ажаллана. Консервын заводой мастер В. Богомоловагай хүтэлбэрилдэг халаан мүн лэ ажалай вахтада жагсанхай. Халаанай гэшүүн бүхэн бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллахые оролдожо, социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ гараһан байна. Тус халаан графигаа 4 хоногоор уридшалан ябана.

Мастер А. Мищенко гэгшын консервэ хэгшэдэй халаан комсомол-залуушуулай гэһэн хүндэтэ нэрээ ажал хэрэгээрээ харюулна. Эндэхи хүдэлмэришэд Т. Трифонова, Е. Кравцова, А. Пирогова болон бусад түрүүшүүл оролдосотой ажалаараа нүхэдэйнгөө дунда суурхана. Халаанай эгээл харюусалгата ажалынь мастер С. Антоновой даадаг мяха шуулагшадта даалгагданхай. Тэдэнэй хэды шэнээн мяха бэлэдхэһэнһээнь бүхы халаанайнь ажал дулдыдадаг. Зарим үдэрнүүдтэ энэ халаанайхид даабариһаа гадуур 17 тонно мяха шулана. Эрхим хүдэлмэришэн гэжэ суурхадаг А. Филиппова даабариһаа гадуур 10 хониной мяха яһанһаань һалгаана. Ганса энэ жэлэй туршада тэрэ түсэбһөө гадуур 35 тонно мяха яһанһаань һалгаагаа. Түрүү энэ хүдэлмэришэн ажалайнгаа бүтээсые 1964 оной хэмжээндэ хүргэһэн байна.

Тус бүриингөө жэлэй түсэбые дүүргэһэн хүдэлмэришэд эндэ олон. Гэдэһэ арилгадаг цехэй түрүүшүүл М. Кузнецов, Л. Светлова, Г. Беломестных болон бусад жэлэйнгээ даабариие мүн лэ болзорһоонь урид дүүргэө.

Г. Харченко.

Ерэхэ жэлдэ республикын колхоз, совхозууд... ниисын талмай 70—100 мянган гектараар үргэдхэх... боломжо бии. Тиигэбэшье зарим агрономууд, тэр... до Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэх... нистерствын мэргэжэлтэд, энэ арга боломжые хэр... хэ гэхэдэ, «мааналта паар, намарай паар бага, ш... сэ тариха һайн газар үгыбди» гэхысэ элдэб шалт... ряад, энэ шухала хэмжээе урагша абажа үгэнэгүй... рим ажахынуудта энээндэ эсэргүүсэдэгшье ... үзэгдэнэ.

Таряан далаие
Таляан үргэнөөр долгилуулха
Тала дайдын байгээшье һаа.

Шэниисэ тариха
Шэлээнэй газаргүйбди г...
Шалтаг бэригшэд бии...

Һургуулиин ажабайдал

ЛИПЕЦКЭ БАГШАНАРАЙ ДҮЙ ДҮРШЭЛ ХАА ХААНАГҮЙ ДЭЛГЭРҮҮЛЭЕ!

Һургуулинуудай ажал хүдэлмэрие шэнэ эрилтэдэ харюусамаар, удха түгэлдэрөөр эмхидхэхын тула түрүү багшанарай дүй дүршэлые халан абаха шухала. Эгээл тиимэһээ манай республикын олохон һургуулинуудта липецкэ болон ростовско багшанарай дүй дүршэл һайшаагдан нэбтэрүүлэгдэжэ байна. Энээн тухай Улаан-Үдын № 1 интернат һургуулиин зарим багшанарта үгэ үгэнэбди.

Һурагшадта—тусхай анхарал

...холын Агын эхин һургуулиин һүүлшын дайнай хэсүү ...багшалжа эхилээ һэм. Тэ... хойшо хорин жэл үнгэрөөшэ.

...өө би Улаан-Үдын 1-дэхи ...нат һургуулида ород хэлэ, литература заанаб.

...рэгшэ 1960—1961 һуралсалай ...гаа жэлые амжалтатай ...гэсхөө һэм гэхэдэ буруу ...гүй гэжэ һанамаар.

...т оронойм най бүхы һургуулинууд мүнөөдөө шэнэ са...илтые ханган, Липецкэ ...иин түрүү багшанарай ...ршэлые өөрынгөө үдэр ...й ажал хүдэлмэридэ хэ... эхилэнхэй бшуу.

...ан-Үдын 1-дэхи интернат ...ли РСФСР-эй Академи педагогическа наукануу... опорно һургуулинуудай ...оролсожо, түрүү дүй дүр... республика соогоо тү... нэбтэрүүлхэ үүргэтэй ...ой.

...жэлэй март һарада Зве... Цыренова болон Щеко... ...эгшэдтэй хамта би Ли... область ошожо, тэндэ ...оссин научно-практическа ...нференцидэ хабаадалсаа ...

...конференци бидэндэ ар... ...ехэ туһа хүргөө һэн.

...дэһээ ерэһээр лэ липецкэ ...шанарай дүй дүршэл, ...рганууды е ажал хүдэл...өө, өөрынгөө класста хэ... ...кэ эхилээ һэм.

...мүнөө 7-дохи класста ... хэлэ багшалнаб. Эдэ... нэгэдэхи класс һаа эхил... ...мда заалгаа юм.

...гээд лэ юу хэжэ байһан тухайдаа хөөрэжэ үгэхэ хүсэлтэйб.

Ород хэлэндэ буряад үхибүүдые һайнаар һургахын тула багша өөрөө түгэс эрдэмтэй байхаһаа гадна, ажалдаа ехэ дурланги, энэрхы сэдьхэлтэй байха ёһотой.

Хорёод жэл соо хүдэлһэнөө ухамайлан харахадаа, үгын баялиг шудалалга болон мэдүүлэл зохёолго хоёрто үхибүүдые нэн түрүүн һургаха шухала гэжэ һананаб.

Үгэ ба тэрэнэй удха, тэрэниие зүбөөр яажа хэрэглэхэ тушаа үхибүүдэй анхаралые нэгэдэхи класс һаа эхилжэ хандуулха шухала. Тиин удаадахи класста орохо бүринь энэ хүдэлмэреэ улам гүнзэгырүүлхын хойноһоо оролдодогби. Табадахи классай һурагшад үгын хуби үзэхэдөө, зарим орёо үгэнүүдэй удхые ульгамаар тайлбарилжа шадаха зэргэтэй.

Тиихэдээ али бүхы дайралдаһан шэнэ шэнэ үгэнүүдые буряадшалжа байгаад, удхыень ойлгуулдагби. Иигэхэдэ зарим үхибүүдэй хэлэн хараһаар байтар баяжадаг. Бэрхэтэйшэг грамматическа дүримүүдые буряад хэлэн дээрэ хөөрэжэ үгэдэгби. Жэшээлбэл, һурагшад түрүүшынхеэ «гласные» гэһэн үзэгтэй ушархадаа, удхыень абаһаар ойлгоншьегүй үнгэржэ магад. Тиимэһээ «гласные» гээшэ буряадаараа «аялган» гэһэн удхатай юм гэжэ тайлбарилдагби.

Тобшолходо, учебник дотоорой терминологи заатагүй ойлгогдоһон байха ёһотой.

Хэшээлнүүдтээ словарна хүдэлмэри методист Китаевай арга хэрэглэжэ, үгые үе үеэрнь хэлүүлжэ һургадагби. Баһа олон упражнени бэшүүлжэ, даалгабаринуудые дүүргүүлжэ, гараһан юумэнүүдыень дабтуулдаг гээшэб.

Липецкэ багшанарай «тайлбарилһан бэшэгые» хэшээл бүхэндөө хэрэглэхэдэ илангаяа һайн. Тиихэдээ али нэгэн һурагшаһаа асуужа байха үедэ бүхы класс хэшээлдээ аргагүй ехэ анхаралтайгаар хандадаг.

Ород хэлэнэй грамматикын зарим дүримүүдые бусад предмедүүдтэй холбожо заахада, бүришье һаа һонирхолтой болодог. Жэшээнь, тооной нэрэнүүдые үхибүүдтэ ойлгуулха зуураа, математикада тэрэнэй ямараар ородог тухай хөөрэжэ үгэхэ шухала. Тиихэдэ үхибүүд ород хэлэндээ бэрхэ болохоһоо гадна, математикадашье ехэ дуратай болодог шуу.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 6-дахи «Б» класста. Сучкова Маша багшынгаа үгэһэн темээр сочинени бэшэжэ тухашарна.

Үгын удхые тайлбарилжа үгөөд байхадаа, тэдэнэй синонимуудые ойлгуулжа һургаха хэрэгтэй юм.

Һурагшадай хэлэнэй словарь баяжуулхын тула, иимэ ажал хүдэлмэри ябуулдагби:

1. Шэнэ үгэнүүд хэшээлэй эхиндэ үгтэдэг. Тэдэниие самбар дээрэ бэшэхэдээ, үе үеэрнь хубаажа, зүбөөр уншуулжа һургадагби. Ёһоор ойлгоогүй һаань, оршуулжа, синоним олгуулдагби. Энэ үзэһэнөө удаадахи хэшээлдэ гү, али үгышье һаа, нэгэ хэды болоод дабтуулдагби.

2. Шэнэ словарь үзэлгэ ба ээлжээтэ темээ шудалалга;

3. Словарна хүдэлмэри дабталга үнгэргэдэгби.

Иимэ хүдэлмэриин һүүлээр 10—20 минута соо сочинени бэшүүлдэгби.

Иигэжэ бүхы һуралсалайнь үедэ шэнэ үгэнүүдые ойлгуулдагби.

Грамматика үзэхэдөө, уран зохёолнууд сооһоо мэдүүлэлнүүдые абажа үзүүлхэ хэрэгтэй. Баһа һурагшадтаа ото самодиктант бэшүүлдэгби. Заагдажа байгаа дүримдэ таараха жэшээнүүдые урид сээжэлдэһэн шүлэг, зохёол сооһоо абхуулжа хэлүүлдэгби.

Теэдшье өөрөө жэшээ мэдүүлэлнүүдые һанажа хэлэхэдээ, үхибүүн бодолготой, ухаансар болонгүй яахаб. Багша бүхэн шэнэ сагай эрилтые дүүрэнээр хангахын тула өөрөө ехэ оролдосо, үүсхэл гаргажа ажаллаха арюун нангин уялгатай бшуу.

С. Бодиева,
ород хэлэнэй багша.

Хэшээлдээ һайнаар бэлдэбэл...

...АГ ДЭЭРЭ: 6-дахи «Б» клас... ...рагша Альбина Табитуева ...элэнэй хэшээлдэ бэшэһэн ...иеэ уншажа байна.

Хэшээл хадаа һуралсалай хүдэлмэриин гол арга болоно. Тиимэһээ хэшээлэй шанарһаа һурагшадай эрдэм мэдэсэ дулдыдадаг шуу.

Һургуули ажабайдал хоёрой холбоо барисаа бэхижүүлжэ байха үедэ багшалалгын онол арганууд нилээд баяжажа байна. Хүмүүжүүлгын хэрэг ба һуралсалшье элитэ һайжараа.

Мүнөө багшанар заншалта комбинированнэ хэшээлнүүдые ехээр хубилган нарижуулжа, ажал хүдэлмэридөө шэнэ шэнэ аргануудые хэрэглэдэг болонхой. Тиихэдэнь һурагшадайшье эдэбхи эрмэлзэл дээшэлнэ ха юм.

Хэшээлэйнгээ минуташье дэмы гээнгүй, шадамар бэрхээр ашаглан хэрэглэхэ гээшэ багшын ёһотойл шадабари мэргэжэл олоһоной тэмдэг болоно бшуу.

Һурагшадай хэлэ баяжуулхын түлөө үгтэдэг элдэб янзын бэшэмэл даабаринууд, үдэр бүхэндөө үнгэргэдэг словарна хүдэлмэри болон липецкэ багшанарай «тайлбарилһан бэшэг» үхибүүдые һайнаар һургаха талаар илангаяа ехэ нүлөө үзүүлнэ.

Липецкэ багшанарай дүй дүршэл, үүсхэлые нэн түрүүн манай һургуулида ород хэлэнэй багша нүхэр Бодиева дэмжэжэ эхилээ бэлэй. Тэрэнэй багшалдаг 7-дохи классай шабинар Альбина Алсыева, Бадма-Ханда Дригенова, Борис Бодиев болон Коля Аюшеев гэгшэд эрхимээр һуралсана.

Гадна 1-дэхи интернат һургуулида Е. Г. Протасова, Сокольникова, К. Б. Махатова болон А. И. Хабаева түрүү дүй дүршэл шадамараар нэбтэрүүлнэ бшуу.

Манай һурагшад номоо эрхимээр үзэхынгөө хажуугаар ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Элдэб янзын кружогууд болон спортивна секцинүүдтэ ябадаг. Һургуули соогоо предметнэ болон илангаяа тематическа үдэшэнүүдые хододоо үнгэргэжэ байдаг болонхойбди. Октябриин 20-до үнгэргэгдэһэн ажалай һайндэр дээрэ һурагшадайнгаа хэһэн, бүтээһэниие согсолон хэлсээ һэмди. 12 һурагшаднай онсо шалгаржа, ниислэл Москва ошохо эрхэ олоһон юм.

Һаяхан һурагшадай хүсөөр тематическа үдэшэ үргэнөөр эмхидхэгдээ бэлэй. Тэндэ Светлана Цыренова, Людмила Иванова, Цыренгармаев болон бусад үхибүүднай ехэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа һэн.

Энэ һуралсалай жэлэй түгэсэтэр мүн бусадшье тематическа үдэшэнүүдые үнгэргэхэбди. Энэмнай һуралсалай хэрэгтэ ехэхэн нүлөө үзүүлхэ байха юм.

К. Мужанова,
һургуулиин завуч.

Хэшээлдэнь ороходомнай...

...н-Үдын 1-дэхи интернат ...ли. Буряадай элдин талын ...магуудһаа сугларһан хүбүүд, ... тэндэ юрьенэ.

... тус һургуулида ерэжэ, хэ...аг багшанартай танилсаба...

... наяржа, коридор соохи ... замхаба.

... хэлэ заадаг багша Селина ... Кондратьевнатай 7-дохи ... оробобди.

...ибарайнгаа нэгэ хахадта ха...ад үлгэнэ. Зурагхануудые гар...түргэ түргэн тэрэ эдтэ няа...

...фланелеграф гээшэ. Зурагха...һаа ара талада үрэбтэр ... няахада, ехэл бэлэхэнээр ...дээ баригдашадаг шуу. ... арга хэрэглэхэдээ, багша...ла ехээр алмана ха юм.

...жэ шэнэ материалаа Селина ...эхилбэ:

...й, үхибүүд, энэ зурагуудые ...һайгаар хаража, эдээн дээрэ ...хай зураатай байһые хэ...эгтыл даа.

... тэндэ гарнууд үргэгдэнэ. ... бодожо, англи хэлэн дээ...нэд. Нэгэнэйнгээ түдэгэсэ...ээдэнь заһангаа нэмээжэ ... саашань үргэлжэлүүлнэ.

...э һурагшад хари хэлэнэй ...лые» дабана бшуу. Зураг ...мэдэхэ үгэнүүдээ холбо хол...мэдүүлгэнүүдые бүридүүлнэ. ...тикашье заахадаа, 1-дэхи ... һургуулиин англи хэлэнэй ... Анна Матвеевна Кушна...лина Александровна Шпене... Клавдия Кондратьевна ...гэгшэд фланелеграф хэрэг...

...анелеграф хэрэглээд байха... дүнгүүдшье һайжараа, — ...лавдия Кондратьевна хөөрэ...үүднай зурагуудые хаража, ...ратайгаар хөөрэжэ үгэдэг. ...бидэ зурагуудаа самбарта кнопкодожо нобшорогшо бэлэйбди. Мүнөө амар болообди, наждачна саарһамнай фланель дээрэ сабуудагдаһан мэтэ няалдашадаг. Гэхэ зуура, зурагууднай үсөөдэжэ, элдэб журналнуудһаа отолжо абаха баатай болонобди даа.

Нээрээшье, иллюстрированнэ хэшээлнүүд үхибүүдтэ илангаяа хэрэгтэй байна даа. Нюдөөрөө хараад, шэхээрээ дуулаад байхадаа, һурагшад ухаандаа бүхөөр хадуужа абангүй яахаб.

Англи хэлэ заадаг багшанарай эгээ залуунь Анна Матвеевна Кушнарева ходол дабтагдадаг үгэнүүдые хэшээл бүхэндөө хэрэглэхые оролдодог юм. «Мүнөөдэр ямар үдэр бэ?», «Орожо болохо гү?», «Һайн даа», «Баяртай», «Хэшээгты» гэхэ мэтын юрын мэдүүлэлнүүдые тэрэнэй һурагшад тон һайнаар мэдэдэг.

Англи хэлэнэй багшанар Кушнарева, Шпенева болон Селина гэгшэдэй хэшээлнүүд һонирхолтойгоор үнгэрдэг байна. Эдэ нүхэднай липецкэ багшанарай түрүү дүй дүршэл хэрэглэнэ. Мүн һурагшадыньшье хэшээлдээ оролдосотойгоор бэлдэдэг, өөрын тусхай толи словарьтай болоожо байнхай юм.

Хэшээл бүхэндөө тэдэнэр һурагшадаа бултыень шахуу шалгадаг.

Англи хэлэнэй хэшээлнүүдэй һүүлээр буряад хэлэнэй хэшээл шагнахаяа 5-дахи класста оробобди. Үнинэй багша Хандама Дугаровна Дамдинова хэшээлээ эхилбэ.

Тэрэ арбан хоёрдохи жэлээ багшална.

Үхибүүдтэ түрэл хэлэнэйнь баялигые үргэнөөр харуулжа, сэбэрээр хөөрэлдүүлжэ, алдуугүйгөөр бэшүүлжэ һургаха гээшэ тиимэшье амархан хэрэг бэшэ. Ямаршье предмет заахадаа үхибүүдые һонирхуулжа шадаагүй һаа, һайн үрэ дүн туйлахань бэрхэтэй. Нүхэр Дамдинова хэды олон жэлдэ хүдэлһэн болобошье, ээлжээтэ хэшээлдээ заатагүй ехэ наринаар бэлдэдэг, шэнэ шэнэ материалнуудые нэмэжэ хэрэглэдэг юм. Тэрэнэй үнгэргэдэг словарна хүдэлмэри һонирхолтой. «Үхибүүд өөһэдөө хадууха абана аабза, түрэл хэлэниинь ха юм» гэжэ һанаа амархан ябангүй, харин һурагшадтаа буряад хэлэнэй баялигые, шэнэ шэнэ үгэнүүдые ойлгуулхын хойноһоо оролдодог.

5-дахи классайхидтай үнгэргэһэн нэгэ словарна хүдэлмэриень хаража үзэе. Ч. Цыдендамбаевай зохёоһон «Банзарай хүбүүн Доржо» гэһэн мэдээжэ романай «Аюухантан» гэһэн хэһэг дээрэ хэшээл соогоо тогтоһон байгаа.

Тус хэһэг соохи иимэ үгэнүүдые Хандама Дугаровна шабинартаа тайлбарилан үгэнэ:

1. Тоборюулга — дэрын нюурта, эмээлдэ хадаһан гоёолто.
2. Онгон (архаизм) — бөө мүргэлтэнэй шүтэдэг бурханай дүрсэ.
3. Дом арга — хүдөөгэй боро арга г. м.

Ганса иигэжэ бэшээд дүүргэжэрхидэг бэшэ, харин үгэ бүхэнэй яажа бии болоһон тухай түүхые ба ямар ушарта хэрэглэгдэдэг тухай тодорхойгоор хөөрэжэ үгэдэг юм.

Уран зохёолой гол удха дээрэ тогтожо, геройнуудайнь «намтар» хэлэжэ үгэдэг, автор тушаань тобшоор мэдээсэдэг юм.

Хэшээл соогоо үхибүүдынь уран зохёол тоб байса уншажа һурадаг.

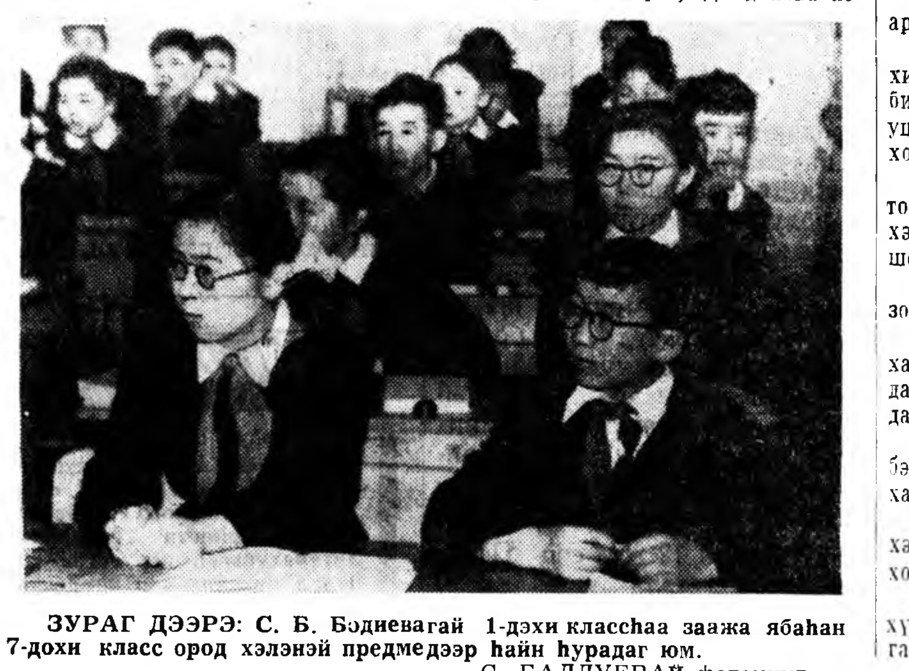
«Илангаяа диалог уншахадаа анхаралаа хандуулагты», — гэжэ Хандама Дугаровна ото һануулжа байдаг.

Үхибүүд ганса багшынгаа хөөрөө бэшэ, мүн нүхэдэйнгөө харюуе анхаралтайгаар шагнадаг юм.

Нүхэр Дамдиновагай грамматикын хэшээлнүүд литературатай нягта холбоотойгоор үнгэрдэг.

Дүй дүршэл ехэтэй багшын ажал хүдэлмэри тухай тон хуряангыгаар хөөрэхэдэ иимэл даа.

В. Петонов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. Б. Бодиевагай 1-дэхи класс һаа заажа ябаһан 7-дохи класс ород хэлэнэй предмедээр һайн һурадаг юм.

С. БАЛДУЕВАЙ фотонууд.

Эхэнэрнүүдэй ажал хэрэг тухай

Хүдөө ажахын продуктнүүдые абаха, гүрэндэ худалдаха талаар Мухар-Шэбэрэй аймаг республика соогоо горитой һуури эзэлдэг. Жэшээнь, республикын энэ жэлэй ургасаһаа гүрэндэ худалдаһан тараанай дүрбэнэй нэгэ хубиие мухаршэбэрэйхид тушаагаа. Энэ амжалтада эхэнэрнүүдэй оруулһан хубита нилээд байха. Ажахын алишье һалбарида эхэнэрнүүдэй хабаадахагүй ажал гэжэ байхагүй. Мал ажал абаад үзэбэл, тэндэ гол түлэб эхэнэрнүүд хүдэлнэ. Гансахан һаалишанаар аяар 246 эхэнэр ажаллана. Хамтын ажалда хабаададаг 3200 эхэнэрэй 700 шахуунь мал ажал дээрэ хүдэлнэ. Тэрэ тоодо 7 хүн фермые даагшаар, 24 нүхэд хүтэлбэрилхы тушаалда ажалладаг юм. Эдэ баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, эхэнэр хүнэй хабаадахагүй хэрэг гэжэ байхагүй.

Аймагай олон эмэгтэйшүүл 1962 ондо ажалай амжалта туйлажа, коммунис ажалай коллективэй нэрэ зэргэдэ хүртөө. Тэдэнэй дунда «Заганский» колхозой 1-дэхи, Суулгын совхозой 2-дохи фермын һаалишад бии. Тэдэнэр жэлэйнгээ түсэб республикын эхэнэрнүүдэй съездын нээгдэхэ үеэр дүүргэжэ шадаха гэһэн уялгаяа эршэмтэйгээр бэелүүлһэн байна. «Эрдэм» совхозой хонишон Б. Доржиева харууһалдаг 627 эхэ хонидһоо 632 хурьга абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлээ. Даажа байһан отараһаа 23,4 центнер ноохо, 131 центнер мяха абажа, гүрэндөө худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Хонин бүриһөө 3 килограмм нарин, нарибтар ноохо ...айшалаа. Мүн малаа ондо оруулха бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхээд, газаагаа 3—4 һарада хүрэхэ үбһэ оруулаанхай, мүнөө ядамаргүй үбэлжэжэ байна. Гадна тус совхоздо хорёод гаран жэл соо механизатораар хүдэлһэн Бадмацу Цыренова энэ жэлдэ «С-6» комбайнаар 626 га таряа хадажа, бүхыдөө 3320 центнер орооһо сохёо. Мүн кукурузын үндэр баян ургаса ургуулаад, тэрэнээ хуряажа, силос болгон дараһан байна.

Хамтын ажалда эдэбхитэйгээр хабаададаг 3200 эхэнэр сооһоо хори гаран хүн аймагай хүдөө ажахын выставкэдэ хабаадажа, «Хүдөө ажахын социалис мүрысөөнэй отличник» гэһэн тэмдэгүүдээр, дээдын органуудһаа үнэтэ бэлэг, Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаа. Тэдэнэй дунда комбайнер Б. Цыренова, гектар бүриһөө 120 центнер саахарай свёкло ургуулжа шадаһан «Заганский» колхозой свёклошодой звеное даагша С. Иванова, гурбан жэл удаагаар нэгэшье һурагшые хоёрдохи жэлдэнь нэгэ класста һуулгаагүй аймагай түбэй һургуулиин багша Е. Иванова, тахяа бүриһөө 82 үндэгэ абажа, жэлэйнгээ уялга хоёр мянган үндэгөөр үлүүлэн дүүргэһэн, гүрэн... мянган үндэгэ худалда... шадаһан «Знамя Ленина» колхозой шубуушан П. Шурыгина, һарынгаа түсэбэй дүүргэлтые 125 процентһээ доошо оруулдаггүй промкомбинадай оёдолшон А. Ковалева болон бусадые дурдамаар.

Гэрэй эзэн эхэнэрнүүдые хамтын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадуулха хэрэгтэ эхэнэрнүүдэй соведүүд ехэ үүргэ дүүргэнэ. Аймагтамнай 200 хүнһөө бүридэһэн 25 совет байгуулагданхай. Тэдэнэр бүхы хүдэлмэреэ партийна организацинуудай хүтэлбэри доро ябуулдаг. Энэ талаар «Заганский» колхозой, аймагай түбэй эхэнэрнүүдэй соведүүдэй хүдэлмэри һайшаамаар.

Манай хэрэгые дам саашань үргэлжэлүүлхэ, урдаа хараха, түшэг тулгууримнай болохо залуу үетэниие коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ гээшэ бүгэдэндэ хабаатай хэрэг гээшэ гэжэ эдэбхитэ нүхэд И. Шапов, Д. Базаржапова, А. Миронова гэгшэд бэшэнэ. Залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри тушаа аймагай түбэй эхэнэрнүүдэй совет (түрүүлэгшэнь М. Полоротова) гол анхаралаа хандуулжа байдаг. Соведэй үүсхэлээр үнгэрэгшэ зун эндэхи 11 жэлэй дунда һургуулиин дэргэдэ лагериин гуримтайгаар үхибүүдэй талмай эмхидхэгдээ һэн. Тэндэ 22 үдэрэй туршада 56 һурагшад хүхюун сэнгэлигээр зунайнгаа амаралта үнгэргөө.

Соведэй гэшүүд столово, пекарни, магазинуудай хүдэлмэри, наймаанда гаргадаг продуктын шанар, үнэ сэнгые ходо шалгажа байдаг. Гэбэшье аймагай түбтэхи худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ дутуу дундануд үшөөл ехэ байһаар. Гадна элдэб усал арюулһаа бэеэ һэргылэмжэлхэ тухай заабари АТХ, СМУ-гай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда ямараар табигданхайб гэжэ шалгажа үзэһэн байгаа. Гэрэй эзэн олон эхэнэр үхибүүдээ өөһэдыень гэртээ орхихо баатай болоходоо, хамтын ажалда хабаададаггүй бэзэ. Соведэй эрилтээр Мухар-Шэбэртэхи үхибүүдэй саад, ясли үргэдхэгдөө. Мүнөө 50-яад үхибүүдые эндэ нэмэжэ абаха аргатай бологдоод байна.

Һурагшадые номынь һайнаар үзүүлхэ, ниитын журам һайнаар сахиха, үдэшэ орой болотор үйлсөөр зайжа ябахыень болюулха гэхэ мэтэ асуудалаар эмхи зургаануудта түрэлхидэй, мүн бүхы коллективэй суглаануудые үнгэргэдэг болохо гээд мүнөө ехэ бэлэдхэл хэжэ байнабди. Соведэй гэшүүд өөһэдынгөө хүсөөр уран һайханай концерт бэлдэжэ байна. Энэл даа, Мухар-Шэбэрэй аймагай эхэнэрнүүдэй үдэр бүри бэелүүлдэг зарим тэды ажал хэрэг.

М. Жиракова,
аймагай эхэнэрнүүдэй соведэй түрүүлэгшэ.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

Орден, медальнуудта хүртэбэ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1944 оной июлиин 8-най Указай үндэһөөр, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Сэлэнгын болон Хориин аймагуудай олон үхибүүдтэй эхэнүүдые шагнаба.

«Эхын алдар» гэжэ нэгэдэхи шатын орденоор Сэлэнгын аймагһаа Сэлэн-Дүүмэ тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Глазкова Феклиста Васильевна, Тохой нютагай гэрэй эзэн эхэнэр Кокорина Фекла Ивановна, Загастайн дунда һургуулиин багша Нимбуева Анна Аюшеевна, Сэлэн-Дүүмэ тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Шишмарева Евдокия Иннокентьевна гэгшэд шагнагдаба.

Найман үхибүү түрэжэ хүмүүжүүлһэн Хориин Худанай леспромхозой хүдэлмэрилэгшэ Анисимова Прасковья Андреевна, Сэлэнгын «Коммунизм» колхозой гэшүүн Бандаева Бадма-Ханда Ринчиндоржиевна, Хориин Алан нютагта ажаһуудаг гэрэй эзэн эхэнэр Батуева Лхамажап Гуруевна, Сэлэнгын Поворот тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Гармаева Галина Никитична, Хориин сельпогой алба хаагша Доржиева Надмит Самбатовна, Хориин Ехэ хүл тосхондо ажаһуудаг гэрэй эзэн эхэнэр Каськова Анастасия Ипатьевна, Сэлэнгын Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Ишиева Цырендулма Доржиевна, Хориин Тээгдэ тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Литвиненко Анна Алимповна, Хориин Үдын модо урадхуулгын участогай хүдэлмэрилэгшэ Рахманова Матрена Васильевна, Хориин Хэжэнгэ тосхондо ажаһуудаг эхэнэр Санданова Цырма Найдановна, тэрэ аймагай Михайловка тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Спиридонова Анна Родионовна, Сэлэнгын Ардасаанай леспромхозой алба хаагша Цыденжапова Дулмажап Раднаевна, Хориин Доодо гол тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Чимитцыренова Мэдэгма, Хориин аймагай Загаһата тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Шабанова Анна Алахаевна гэгшэд «Эхын алдар» гэжэ хоёрдохи шатын орденоор шагнагдаба.

«Эхын алдар» гэжэ гурбадахи шатын орденоор 21, «Эхын медаль» гэжэ нэгэдэхи шатын медаляар 47, «Эхын медаль» гэжэ хоёрдохи шатын медаляар 72 үнэр баян эжынүүд шагнагдаһан байна.

Туһатай холбоо барисаан

Энэ жэлдэ Улаан-Үдын модоной заводой хүдэлмэришэд Заудинск станциин түмэр замшадтай һайн холбоо барисаа байгуулаа. Түмэр замай вагонуудта модо ашаха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн социалис мүрысөөн тэдэнэй хоорондо баталагдаа һэн. Заводой хүдэлмэришэд, түмэр замшад абаһан уялгаяа дүүргэн, вагонуудта продукци ашаха долоон жэлэй дүрбэдэхи жэлэй түсэбые декабриин 25-да дүүргэбэ.

Оронойм най бусад экономическа районуудта бодхоогдожо байһан шухала барилгануудта 150 гара мянган кубометр модон эльгээгдээ. Хюрөөдэмэл материал ашадаг Григорий Павлович Гусляковой даадаг цехэйхидэй эршэмтэй һайн аж...й ашаар иимэ амжалта ...агдаа. Түмэр замша...ай холбоо барисаа байгуулжа, эбтэй эетэйгээр ажаллажа, вагонуудай миин байха ушар олоор усадхагдаба. Урдань яла түлэлгэдэ ехэ мүнгэн гаргагдадаг байгаа.

Ашаа тээгшэд коммунис ажалай ударник Николай Налимов, Матвей Чебунин, Иннокентий Казаков, Александр Рогов болон бусад байгша оной туршада жэл хахадай даабари дүүргэһэн байна.

Мүн вагонуудта модо ашаха ажал нилээд ехээр ...ньһожоруулагдаа.

Д. Аюшеев.

Редакцида ерэһэн бэшэгүүд

Полидоо хэзээ шэбхэ зөөжэ эхилхэ юм?

Энэ жэлдэ кукурузын һаа...ша намаа ехээр ургуулжа абажархёод лэ Погранична совхозой хүтэлбэрилэгшэд газараа үтэгжүүлжэ, ерэхэ жэлэй ургасада бэлдэхэ талаар һаналаа табинагүй. Энэ совхозой дүрбэдэхи отделениие абажа үзэбэл, эндэхи кукурузашан Иван Бабкин шэбхэ зөөхын орондо ондоо ажалда ябуулагданхай. Отделениие эрхилэгшэ агроном нүхэр А. Игумнов энээниие һайса мэдэжэ байбашье, анхарал табинагүй.

Тиихэдэ отделениин түб тосхондо мүн Харьяастын малай фермые тойрон шэбхэ шабааһан дүүрэн хэбтэжэ байха юм. Энэ ехэ шэбхые полидоо хэзээ зөөжэ эхилхэ юм гэжэ асууухаар болоно.

Д. Цыденов.

Хяагта.

Анхаралаар хүреэлхэ зэргэтэй

Захааминай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой центрһээ 7 модоной зайда оршодог Байбаа гэжэ газарта һаалиин томохон фермэ байрланхай. Тэндэ 20-ёод малшад, тэдэнэй олонхидынь гэр бүлөөрөө хамта ажаһуудаг. Мүнөө үбэлэй хүйтэн үедэ малшадай ажал илангаяа хүшэр ха юм. Тэдэнэр үдэшэндөө сүлөө сагаа һонирхолтойгоор үнгэргэжэ амархые хүсэдэг гээшэ. Эндэхи культбаза соо радиоло бии аад, гансал пластинкануудаар наадахаһаа бэшэ, ондоо дамжуулгануудые барижа, һониниие дуулгадаггүй, үнинэй бага заһабаритай байдаг.

Мүн эндэ үдэшэндөө киношье харуулха аргатай юм. Гэбэшье ноябриин һайндэрһөө хойшо нэгэшье харуулагдаагүй байна. Гадна Байбаагай малшадта нүүдэл наймаан саг соогоо ерэхээ болишонхой. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой правлени, партийна организаци энээндэ анхаралаа табиха аабза гэжэ найдагдана.

А. Банзараксаев.

БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур
1962 оной декабриин 27

Эрхэ Шобхойхон

(Рассказ)

Д-Р. Батожабай

Үни хада, hаяхан колхоз боложо байhан үедэ, Боом гэжэ нэрэтэй хадын бооринхондо, үндэр эрьетэй ута жалгын адагай боролжо бургааhан соохоно Барбаар үбгэнэйхи hуудаг hэн. Гараhаар ганса хүбүүхэниинь Шобхой гэжэ нэрэтэй байгаа. Тэрэнэй эхэнь болохо Насаг хүгшэн түрэhэн ганса хүбүүгэз эрхэлүүлжэ, хатааhан үрмэ хүнжэл соонь үгэжэ унтариhаань бодхоогоод, Шобхойн затагар хара угаагдаагүй нюурые озожо таалажа байгаад, гутал хубсаhыень үмэдхүүлдэг бэлэй. Газаа байhан ганса үнеэнэйнгээ шэбхэ шабааhыень арилгаад, хорёо соогоо байhан хоёр хонидоо эдеэлүүлээд, шаргаар гол ошожо мүльhэ асарhан хойноо Барбаарай гэртээ ороходонь, үнөөхи хүбүүниинь үмдэ гуталаа эжын туhаламжаар hаяхан үмдэнхэй, нюураа угаахаhаа арсажа, амаргүй ехэ арсалдаа эхилээд байгша hэн.

Сайгаа шанаха hанаатай утаатай няпагархан пеэшэнэйнгээ оёорто гурбан сусал хээд, галаа амаараа үлеэжэ байhан Насаг хүгшэн хойморто hууhан хүбүүн тээшээ толгойгоо үргэжэ:

—Хүбүүхэмни, баарhан бэрхэ юм. Нюураа угаа даа,—гээд утаар уянгатуулан аргадана ха.

— Үгы, угаахагүйб! Саахар үгэ, тиигээ hаашни угаахаб!—гэжэ байгаад, Шобхой хүбүүниинь урлаа шорбойлгоно.

—Хаанаhаа саахар байха гээшэб! Бари, энээхэн шараhан шаанди, эди даа! Бэрхэ юм хүбүүхэмни, шобхойходожо,—гээд, плита дээрээ шараhан шаандиин хухархай Насаг хүгшэнэй hарбайхада, эхынгээ гар альгадан, тэрэниинь Шобхой газарта унагаажархидаг hэн.

— Хэрэггүй намда!

— Теэд, хүбүүхэмни, юу эдихэбши даа?

— Үзэм! Үзэм эдихэб! — гээд, Шобхой хүбүүхэниинь уралаа бүри ута болгон гонгинөжо оробо.

Зутан шарахан шарайтай Насаг хүгшэн галаа носоожо ядаhаар хасар дээгүүрээ хара хөө халдаажархинхай юумэ хүбүүнэйнгээ толгой эльбэжэ байгаад гэмэржэ захална:

— Яаhан саг гээшэб! Магазинда саахарhаа байха дабhаншьегүй.

Барбагар ута нидхэтэй Барбаар үбгэн галайнгаа баруун тээ hуугаад, hүхэ бүлюудэжэ байhанаа хажуу тээшэнь хаяжа:

— Яаhан амитад гээшэбта! Юун үзэмөө хэлээбши, нюураа угаа!—гээд, хүбүүн тээшээ ууртайгаар харана.

— Бү хашхара! Ганса хүбүүн тээшээ юун болотороо хёлогоноо хялаганаа юмши!—гээд, Насаг хүгшэн Барбаарай үгэ таhа дүүрэн хашхарна.

Эрхэлhэн Шобхой сорхирсо бархираад, орон дээрээ ошожо, уруугаа харан хэбтэхэ мүртөө, гуталтай хүлөөрөө хамаг унтарияа нэшэжэ, удьхалжа байгаад улина ха.

— Заа, хүбүүхэмни, эжын эрхэ Шобхойхон, эрхэлэнгүй яаха hэм! Баабайн эрхэ Шобхойхон, бархирангүй яаха hэм!—гэжэ байгаад, Насаг хүгшэн хүбүүнэйнгээ толгой эльбэхэ зуураа, шорд байса таалана ха.

Набтархан бэетэй Барбаар ута нидхээ ёрбогод гүүлэн:

— Яаhан хоёр гээшэбта даа... Мүнөөдэр сай ууга̄а болохо хүн гүб?—гэбэ.

— Харанагүй аалши! Яахаяа хүбүүгээ бадашасагаажа байгаад бархируулдаг юмши. Өөрөө тэрэ гал носоогыш!—гээд, Насаг hамганиинь гэмэржэ захална.

— Эрхэ залхуу хоёр эргэнэгтээ хүрэхэгүй гэжэ таанадhаа удхатай ха юм,—гэжэ байжа Барбаар аман соогоо гүбэргэhээр галаа носоожо захалаа бэлэй.

Эгээл иигэжэ хүн болоhон Шобхой hургуулида оробо. «Томо боложо, эжы абадаа ганса хүбүүниинь туhатай болоо ёhотой даа»,—гээд, нютагай зон Шобхой тухай хөөрэлдэдэг байгаа. Үнэн дээрээ үглөөгүүр бодожо үгэдэггүй Шобхой гэртэхинээ зобоохынгоо хажуугаар, үдэр бүри шахуу hургуулидаа хожомдожо, hургажа байhан багшаяа тамалдаг болоо hэн. Нютаг соогоо түрүүн тогтоhон колхоздо хамагhаа урид гэшүүн болож оро̄hон Барбаар колхозойнгоо хори гаран hубай үхэр харахаhаа гадна үглөө бүри булаг сооложо, малаа уhалха болоод, аяар арба гаран модоной газарhаа шаргаар үбhэ шэрэдэг бэлэй. Мүн үдэрэй сагта hубай үхэрнүүдые бэлшээридэ адуулха хэрэгтэй юм. Теэд ганса Барбаар энэ ажалайнгаа хаанашье хүрэжэ шададаггүй, харанхы үглөөгүүрhээ эхилээд, үдэшэ орой болотор гэртэ орохо сүлөөгүй газаагуур hалиржа ябадаг hэн. Угайдhаа, шабхадахада гэдэргээ ябадаг шахуу хашан, эмээллэхэдэ хүниие хазахаа hанадаг хажар мори колхозой үгэhэниинь, харин тэрэ морёорнь эрхэ Шобхоодии hургуулидаа хүргүүлдэг ха юм!

Хайшан гэхэб... олоhоноо амандаа эдингүй шахуу хүбүүндээ үгэжэ, альган дээрээ шахуу тэрэниие эльбэжэ, эрхэлүүлжэ, борьбо дээрэнь үндылгөөд, долоон класс дүүргэхэдэнь холын город hургуулида эльгэхэ болобо бшуу. Тиихэ үедэ, гушаад оной үедэ Барбаартан үдэр hүнигүй мал дээрэ ябажа, хубсаhа хунараа хахаршанхайнууд, үбэлэй хүйтэндэ хүрөө дааpаашье hаа, ганса хүбүүгээ номдо hургахын түлөө шармайдаг байгаа. Угайдhаа, тэрэ үедэ колхоз дээрэ болоhон ажалта үдэрэй тоосоондо гэжэ Барбаарай ошоходонь, хүбүүнэйнь hургуулида эдиhэн юумыень дараад, «үшөө нэгэ бишыхан үритэй болоот» гэдэг hэн.

Яахаб даа, барбагархан нидхэеэ Барбаар хэды уршылгабашье, үмсынгөө ганса үнеэ hүхэдэжэ ерээд, арбан дүрбэтэй хүбүүндээ түгэд дүүрэн хубсаhа абажа үмдэхүүлээд, Улаан-Үдэ город эльгэбэ. Зутан шарахан шарайтай Насаг хүгшэн үдэр hүнигүй hагса арhа элдэжэ, дулаахан бээлэй, оймhо оёжо үгэбэ.

Дүтэшэг hуудаг Дондок гэжэ дарханда хорёоень барилсажа үгэхэ хэлсээгээр харуулдамал хабтагай хадуулжа, ханза хүүлээд, хахад сай хүлhөөр тэрэнээ улаан шэрээр будуулжа, Шобхой хүбүүнэйнгээ хамаг хубсаhыень зохидхоноор ханза соонь Барбаартан ябталжа hуухадаа:

— Одоол хүбүүмнай эрэ хүн болобо даа. Холын город ошожо, эрдэм хэжэ ерэхэдэнь, сангай сагаан хилээмэ эдижэ hуудаг болохомнай гээшэ. Үритэ хүн өөдөө гэжэ энэл ха юм даа!—гэжэ байжа зугаа хөөрөө хэжэ баярлаhандаа эльгэээ тэниисэ энеэлдэнэд ха.

Үдэр сагууд үнгэржэ, үбэл зун хоёр эгээл гурба дахин hэлгээ бэлэй. Барбаарай Шобхой город hургуулида ошоhоор хоёр дахин зунай сагта үзэгдэхэhээ бэшэ, бусажа ерээгүй юм. Харин байд гээд лэ, бэшэг эльгээдэг hайтай байгаа. Теэд тэрэ бэшэг соонь амар мэндэеэшье хүсэд хэлэнгүй, заабол нэгэ юумэ эриhэн, гуйhан үгэнүүд эхи татадаг hэн.

Хүбүүнhээ бэшэг абаhан Барбаартан хухюутэй дүтэ хүршэ hууhан айлдаа хоюулаа ошожо:

—Зай, хүршэмнай, уншажал үгэхэ болоолта даа. Хүбүүмнай городhоо бэшэг эльгээжэрхибэл даа!—гэлдээд, үбгэ hамгангүй үрдилдэн дабандалдажа захалбад.

Тэдэнэй хаяа хадхажа hууhан хүршын hамган хабтагар хара басагантаяа хамта, мүн лэ хухюутэйнүүд Шобхойн бэшэг шагнаха гэжэ бэеэ зэhэшэнхэй үлылдэжэ hуунад ха.

Муглаан Гомбо «э, э, э» гэжэ байжа далаа хабшан, нэгэ хэды гэдэргэ хятайhанайнгаа hүүлээр, дараулгынь хухархайе ниидхээр уяжархиhан нюдэнэйнгөө шэл абажа, хамар дээрээ үлгөөд, Барбаар тээшэ гараа hарбайлган:

—Асалши даа, наашань!—гээд ёhорхуутайгаар хамараараа дуугарба.

Бодолгото болоhондол, мэнэ hая энеэхэеэ болёод, хаяа харашанхай hууhан Барбаар:

— Баригты! — хүнгэхэнөөр хүл дээрээ үндэгэд гэхэтээ хамта, тэрэ бэшэгээ үгэнэ ха.—Мүнөөдэр хүбүүнhээ бэшэг абаад баярлашоод ябанабди!

Муглаан Гомбо бэшэгыень абажа, ойр зуурахана аман соогоо уншаhанай hүүлээр нюураа уршалаатуулан, нюдэнэйнгөө шэл дээгүүр Барбаар тээшэ шагаана:

— Би тиимэ хүхюутэй юумэ ойлгоногүйб! Баригты! Баригты! — Шобхойн бэшэг эсэгэдэнь hарбайба.

Барбаарай шэгынь барайхадал гээд, hууриhаа үндышэнэ.

— Ягааб? Муу юумэ болоо гү?

— Уншажа үгыт! Хүбүүнэйнгээ hонин дуулаха гэжэ гүйгөөгүйхэн танайда ерээлби,—гээд, Насаг хүгшэн баhал утаар татажа захалба.

Муглаан Гомбын hамган:

— За, мадаганангүй уншаад үгэхэ юм hаа, уншыш! — гэжэ хэлээд, гал дээрэ гүсэеэ табина.

— Уншаhанайшье урмагүй... Үнөөхил мүнгөө эринэл даа!—бэшэгыень Гомбо хэды нугалжа эбхээд, эсэгэдэнь үгэбэ.

— hэ, баhа мүнгэн гэжэ гү?..—гээд, Гомбын басаган энеэнтраа, эхынгээ ёлогод гэхэдэнь абяагүй болоно.

Барагар хара шарайтай болошоhон Барбаар зүгөөргүй удаан дуугай байhанайнгаа hүүлээр hамганайнгаа нюур хараад абаба.

— Эльгээхэл даа, яажашье hаань, мүнгэ оложо эльгээ. Ши, Барбаар, энэ дороо правлени ошолши даа!—гээд, Насаг хүгшэн hанаата боложо захалаа hэн.

— Эльгээхэл даа, эльгээхэл даа... Юугээ эльгээхэ зомта? — Муглаан Гомбо дурагүйгөөр гүбэд гэбэ.

— Хэды мүнгэ эринэб?—Барбаар зэмэтэй юумэдэл Гомбын урдаhаа хулгай нюдөөрөө харан асууна.

— Шадаа hаа, мянга гэнэ.

Юушье дуу гарангүй Барбаар толгойгоо халта маажаад, баhа hамган тээшээ харана ха.

—Юу намайе шагаагаа, гэтээ хүмши! Энэ дороо мүнгэ бэдэрэ! Уриhа зээлеэршье hаань оло!—гээд Насаг hамганиинь хоолойгоо шэшэрүүлбэ.

— Юун зээлиеэ хэлэнэт. Хүн хараhаа hара бүри мүнгэ суглуул суглуулhаар, үри шэрэдээ дарагдашаhан аад, hаял гаража байна бэшэ гүт? Тэрэ үнеэгээшье hалгаад байhантнай, колхоз дахин үнеэ үгэжэ сайгытнай hүтэй болгоо ха юм. Урданайхидаал адли колхозойнгоо тулюур байдаг hаа, яаха байгаабта? Харин үшөө ажалта үдэртөө мүнгэ алта абадаг болоhомнай хүрөө гээшэ. Хүбүүнтнай туража үхэхэгүй даа. Ябаг, зоной дунда борложо ябаг!—гэжэ байгаад, Муглаан Гомбо гэмэржэ захална ха.—Үхибүүдээ hургажа байhан айл байгша даа. Дан эрхэ зоргоороо...

Зутан шарахан шарайтай Насаг хүгшэнэй хоёр хасарын алирhан улаахануул боложо эхилбэ. Мэнэ hая табхайхадажа hууhан Барбаарай үзүүртэй ёрбогор нидхэнүүдынь хүмэдхэ дээрээ унажа, баhал нюдэнүүдынь уйтаршоо hэн.

Гомбын hамган Барбаартанай дураа гутажа байhаниие тухайлхадаа, мүн лэ hанаата болон:

— Ши ямар хэрэгтэй хүмши! Хүнэй эхэ эсэгэ үхибүүдтээ hанаан болоол юм бэзэ!—гэбэ.

— Юу hуугаабши! Ябая, мүнгэ бэдэрэе!—Насаг хүгшэн газаашаа шамдан гарана.

Барбаар үбгэн юушье дуу гарангүй богоhо алхаад ябатараа, hөөргөө бусажа, гэртэ мартаhан малгайгаа тэбэдээн соогоо буруу харуулжа үмдөөд ябашаба.

Муглаан Гомботон нюур нюураа харалсаад, гэр соогоо дуугай hуунад. Баруугаар байдаг ябаган табюур дээрэ байhан буршагархан саарhа тэдэнэй басаганиинь заажа:

— Бэшэгээ мартажархёод ошоол!—гэхэ мүртөө түргэн ошожо абаад, ойр зуурхана нюдэндөө дүтэлүүлэн харана.—Тюу! Теэд Шобхой хаана hурадаг юм. Бэшэгынь хуу алдуу!

Гомбын hамган шэгээ хобхо татан:

— За, яахашниб! Ягаа убайгүй юмши. Хүнэй бэшэг уншаад яахань гээшэб! Яба түргөөр, абаашажа үгэ!—гээд, шаб байса хэлээдхибэ.

Гомбын басаган эшэдhээ хүрэhэн янзатай аман соогоо юушьеб уг-маг гэhээр газаашаа гаража ошоно.

— Нээрээшье яаhан үхибүүн гээшэб! Иигэжэ эхэ эсэгээ түнхэлүүлжэ ябахадаа, мүнгэн газараар хэбтэдэг юм гээд hанана гээшэ гү?

— Юу hанана гэнэш! Тэрээндэ ажал зөөри тухай бодол бии юм аал!—гээд, hамганайнгаа үгэ Гомбо таhа дүүрэбэ.—Би арбан долоо, наймматайдаа хүсэд бэеэ хүсэнхэй, эсэгээ дахаад, баяшуулай хамаг ажалынь хэжэ, олон дүүнэрэйнгээ хоолой тэжээлсэжэ ябаа бэлэйб. Харин энэ Барбаарайшни хүбүүн мүнөө арбан долоотой болоhон аад, юуншье боложо ябаhаниинь мэдэхын аргагүй.

— Юрдөө, хаана hурадаг юм агшаб? Город ошоод ерэhэн хүнэй хөөрэлдэхые шагнахадамни, миин зайжа ябаhан хэбэртэй дуу гаралдаа.

— Хари, нэгэ газар тогтожо hурадаггүй юм гэлсээ hэн,— гээд Гомбо миhэд гэбэ. —ФЗУ-да ороhон аад, «түмэр хюроодэхэдөө гараа холобоб» гээд ябашаhан юм хаш. Кооперативна техникумда орохо hанаатай ябаhан аад, баhа тоо бодолгодо тиимэшэг байшоо хэбэртэй hэн. Мүнөө пожарнигай hургуулида ороhон аад, баhа садатарнь унтуулангүй бодхоно гээд гараа юм ха.

— Теэд юугээ энэ Барбаарнай хөөрэдэг гээшэб! «Минии хүбүүн докторой hургуули дүүргэхэеэ байна» гээд хүн бүхэндэ hайрхаhан байдаг лэ.—Гомбын hамган гайхаhандаа үбгэнэйнгөө урдаhаа үлышэтэрөө хараад hууба.—Юун иигэжэ эхэ эсэгээ мэхэлжэ ябадаг юм. Колхоздоо юундэ ерэдэггүй юумэб?

Муглаан Гомбо нюдэнэйнгөө шэл абажа саашань табяад:

— Колхозой ажал хэхэhээ хашараа юм бэшэ гү,—гэнэ ха.

—Теэд юугынь мэдэжэ байгаад ши абяагүй ябадаг юмши. Муу hайншье hаа, крестомой түрүүлэгшэ ха юмши. Тэрэ колхозойнгоо правленидэ хэлэжэ, эхэ эсэгэдэнь ойлгуулыт! Угайд ха hаа хүбүүнэйнь намтар тухай Барбаартанда хүн хэлэжэ үгэхэеэ ядаг юумэб! — гэжэ байгаад, Гомбын hамган гэмэржэ оробо.

Хашарhан янзатайгаар Муглаан Гомбо нюураа уршалаатуулан:

— Юун крестком гэнэш! Өөрөө мэдэнэ ха юмши. Шобхой тухай муу юумэ Барбаартанай шэхэндэ дуулгаа hаа, наhаараа хараалгахаяа мэдээрэй. Юрдөө, энэ Насаг хүгшэнэйнгөө шэг тугаар hая хараба гүш? Мүнөө айл бүхэндэ, ороhон лэ газартаа намайе муушалжа ябаа ёhотой,—гэнэ.

Гомбын hамган уурлаhан янзатайгаар гал дээрэ бусалжа эхилээд байhан гүсэеэ хажуу тээшэнь этэрэн, hууриhаа бодошобо.

— Мүртөө үмдэхэ хубсаhагүй болотороо тэрэ хүбүүндээ мэхэлүүлжэ ябаhан хүгшэдые миин хаража байхагүйб. Би колхозойнгоо парторгдо ошожо хэлэхэмни!

Муглаан Гомбо сошордон, нюдэнэйнгөө шэл дахин хамартаа шагталжархиба.

— Нохой халхай, Норжомомни иихэдээ ябаш. Одоол бидэнhээ саагуур, наранhаа наагуур гээд hуугыш!

Норжомо hамганиинь Гомбо тээшээ шэг залан:

— Ганса хамараа хараад hуухамни гээ гүш? Би энэ дороо правлени ошохомни!—хаб байса үүдээ хаялан гаража ябашаба.

— Ай-я-яа... түймэршье эхилээ. Хэн энэ үгэ тараагааб? Муглаан Гомботон. Юрдөө, лаб тэрэ Насаг хүгшэниинь бархиржа байгаад намайе хараахань гээшэ,—гэжэ байжа гансаараа гэмэрhээр Гомбо баhал гарана.

Үнөөхил гуримаараа үдэр сагууд үнгэржэл байба. Хүбүүгымни «зайгуул зольбо» гэбэт гээд Насаг хүгшэн сухалдажа, Муглаан Гомботониие хэды дахин хараахаhаа гадна, богоhыень алхажа гэртэнь орохоёо болиhоор үнинэй. Наhаараа hамганай үгэhөө гараагүй Барбаар баhал Гомбые холоhоо хараад, буруу тээшээ тойролдон, тэрээнтэй уулзангүй ябашадаг байба. Энэ тэрэhээ Барбаартанай мүнгэ уриhаар абахадаа, хэлэдэг үгыень hургуулиин багашуулшье hаа hажаалдажа: «Хожом нэгэ аргынь олоно аабзабди! Бараг ааб даа, хүлеэд гэжэ үзыт!» гэлдэдэг болошоhон юм. hүүлэй hүүлдэ хүнhөө абаhан мүнгэеэ саг соонь үгэдэггүй, зайгуул хүбүүгээ «докторой hургуулида hурана» гээд зониие мэхэлдэг хүдалша Барбаар алдартай болоhон Шобхойн эсэгэдэ хүншье мүнгэ үгэхэеэ болибо. Харин колхозhоо абаха абалииень хэдэн зоной мэдүүлгэ бариhанай ёhоор Барбаартанай уриhаар абаhан уладтань тараажа үгэхэ тухай колхозой правлени соогуур хөөрэлдөөн гарадаг болоhоор үнинэй. Хүбүүгээ үмөөржэ хүн харатай хэрэлдээ гарга гаргаhаар, hайн hанаата Насаг хүгшэн, үргэндөө үүрэhэн харүүлшэ гэргэн гүүлдэг болобо.

Ажал хэжэ шадахагүй эрхэ Шобхойн арбан хургаяа тулгарданхай, амандаа эдихэеэ олохо шадалгүй иимэ нэгэн болошонхой ябаhаниие̄нь, тус колхозойн залуушуул аргадажа, гэртэнь нэгэтэ үглөөгүүр асаржархиhан юм.

— hэ-ө, хүбүүмнай! Шобхой. Шобхой, Шобхойхомнай ерээ!— галдээд, Барбаар Насаг хүгшэн хоёр горигор үндэр бэетэй, далюу юумэдэл газар гэтэhэн хара шарайтай хүбүүгээ хоёр тээhээ тэбэрин таалабад.

—За, хүниие бү шуулэhэдэгты! Нэгэ бага культурнаар байхада яадаг юумэб!—гээд, томо болоhон Шобхой баярлашоод байhан эхэ эсэгэ хоёроо бэеhээ саашаа альгаханаарaa түрин холо болгоодхибо.

Хэлэхэ үгэеэ ойлгохоёо болишоhон Насаг хүгшэн үбгэнэйнгөө нюур хараад, зүгөөргүй удаан дуугай зогсоhонойнгоо hүүлээр:

— Тэрэ «культургүй» гээшэнь ямар хүниие хэлэдэг юм?—гэбэ.

Урмаа таhаршаhан Барбаар үбгэн:

—Ши бидэ хоёр шэнги зониие хэлэдэг юм!—гээд, хүн болоhоор түрүүшынхиеэ hамганайнгаа урдаhаа хашхаран тооной дуу гараба.

«Муу hайншье hаа, бүдүүн болошоhон хүбүүниинь городhоо ерэжэ, одоол Барбаар үбгэн гараа амараахань гээшэ»,—гэжэ байжа нютагай зон баяртайгаар хөөрэлдэдэг болоо hэн. Барбаартан хүбүүнэйнгээ ерэхэдэ ори ганса шодон хара ямаагаа гаргажа, hайн гэсэ гэдэhээ садатарнь хүндэлhэн байгаа. Теэд ямаанайншье мяхан удаан болоогүй, юундэб гэхэдэ томо болоhон Барбаарай хүбүүн Шобхой эдеэндэ бэрхэ болоhон эрдэмээ эндэ харуулаа бшуу.

Тэрэшье тэрэ, теэд колхоз дээрэмнай миил эдеэд хэбтэдэг хүн хэрэгтэй бэшэ ха юм! Нэгэтэ үглөөгүүр Шобхой нүхэрнай мори тэргэлжэ түлеэндэ ошохо баатай болобо. Теэд хэдэн удаан носожо тэргэлhэн морёо Шобхой яашье ябуулжа ядаад, гарайнгаа эсэшэтэр ташуурдажа захалаа hэн. Үгы даа, мориниинь байрадаа хиреэд лэ хооhон тэргэеэ даанагүй түхэлтэй. Харин гайхал болоходоо, дүтэ ябаhан зоной ерэжэ харан гэhээнь: моринойнгоо хомууд дээшэнь харуулжа хүзүүндэнь углаад, сопоонгынь шэлэ дээрэнь татажархиhаниинь, хомуудайнь хабшуу нарин талада хүзүүгээ хабшагдаhан морин юумэ жүдхэхэhөө наана, хиигалаандаа орошонхой боогдожо үхэхэеэ байба бшуу. Энэшье энэ. Ажал мэдэхэгүй Шобхой хүнэй наадан болоод лэ үнгэрөө юм бэзэ. Харин эндэ hаяхан эсэгынгээ үбдэшөөд хэбтэхэдэ, мори эмээллэжэ хүнэй аргашанда ошохо гэжэ гараhан хүн аад, хэдэн үни болоhон хойно хухэ палаг болошоhон нюуртай юумэ бархирhаар гэртээ орожо ерэбэ. Баhал гайхал болоhон зоной hүүлдэ мэдэхэдэнь, Шобхоймнай морёо эмээллэхэдээ, урда бүүргыень хойшонь харуулаад эмээлээ тохохонь багадаад, хойто уламаа хэмhээнь хойгуур моринойнгоо умадаг орёолгон татажархиhан байгаа бшуу. Теэд иигэжэ эмээлэhэн мориндоо түрэхэ hамгадhаа өөдэгүй түлгүү бошхоор Шобхойн мордоходо, амиды амитан хадаа морининь тангаржа, суута ззаеэ толгой дээгүүрээ газарта шабаhан юм ха.

Шорой болошоhон шулгархай нюуртай Шобхой мүнөө үбшэн эсэгынгээ урда ирбайжа hууна. Теэд яахаб даа, иимэ хүбүү тэжээhэн хохидоо тулюур тулган Барбаар өөрөө гаража, мори эмээллэхэ болоно бшуу. Урмаа таhарhан Шобхойн эхэ мүн лэ нюдөөрөө уhа гүйлгэн абяагүй зогсоно.

Үеым нүхэр

Би тэрээнтэй нэгэ нютагта түрэжэ, бага наhаяа суг хамта үнгэргэhэн байхаб. Эхэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнда эсэгынгээ унахада, Сергей бүлэ соогоо урдаа хараха бүhэтэй хүниинь болоо hэн. Үетэн соогоо тэрэмнай ажал хэхэ дуратай байhаараа илгардаг бэлэй. Удаань эжынгээ бэеын муудахада гэрэй эзэн боложо, үшөөл гүлмэрхэн адха соогоо ажалай жолоо бариhан юм. Тиимэhээ hуралсалаа хойшолуулжа, трактористаар ажаллаа. Теэд хонинои фермэ, малай гүүртэнүүд, ямаршьеб, өөртэнь ойлгосотой шалтагаанаар тэрэнэй дура үлүүсэ ехээр татадаг hэн. 1960 ондо түрүүшынхеэ эмхидхэгдэhэн, таргалуулагдаха гүүртые колхозой правлени Сергейдэ даалгаhан байгаа. Түрүүшын үдэрhөө ажал хүдэлмэридөө абьяас оролдосотойгоор хандажа, дааhан буруу, хашарагуудайнгаа толгой бүриин шэгнүүрые элй бодо дээшэлүүлээ. Сергей hайнаар ажаллахынгаа хажуугаар хүдөө залуушуулай үдэшын hургуулида hуража, комсомолой комитедэй секретарь hэн тула, нүхэдэйнгөө дунда соёл гэгээрэлэй, уран hайханай болоод, бусад ниитын хэрэгтэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаададаг, толгойлдог.

Саhа ехэтэй, унжагай хүйтэн үбэлэй болоошье hаань, энэ нүхэрнай 1962 ондо таргалуулха малайнгаа шэгнүүрые сүүдхын 800—900 граммаар нэмээжэ амжаhан байха. Энэ эршэмтэй ажалайнгаа ашаар арадай ажахын туйлалтануудай выставкэдэ ошожо ерээ hэн. Үнгэрэгшэ хабар дунда hургуули амжалтатайгаар дүүргээд, мүнөө Буряадай хүдөө ажахын институдай ветеринарна факультедтэ hуража байна. Энэл даа, минии үеын нүхэр Сергей Старцуев!

М. Гатанов.

— Эжы-а, намдаа ёлко абажа үгыш.

И. ОСЕТРОВОЙ фотоэтюд

ХИЛЫН САДАНАhАА

Совет орон тухай лекцинүүд уншагдана

БУХАРЕСТ, декабриин 25. (ТАСС). Румыно-советскэ хани барисаанай Бухарестын байшангай хүдэлмэрилэгшэд «Советскэ республиканuудай агууехэ бүлэ коммунизм байгуулжа байна» гэhэн темээр хэдэ хэдэн лекци уншалга эмхидхэбэ. Элитэ эрдэмтэд, гүрэнэй болон олониитын эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд лекци уншана, элидхэлнүүдые хэнэ.

СССР-эй байгуулагдаhаар 40 жэлэй ойн декабриин 30-да гүйсэхэеэ байhантай дашарамдуулан, «Скынтейя» газетэ РСФСР-эй, Литвагай, Украинын, Белоруссиин, Азербайджанай, Киргизиин хүгжэлтэ тухай элдэб материалнуудые «СССР-эй байгуулагдаhаар 40 жэлэй ойн урда тээ» гэhэн гаршагтайгаар мүнөөдэр хэблэн гаргаба. Советскэ Союзай элдэб республиканuудаар ябаhан тухайгаа Румыниин эрхэтэдэй хөөрэhэн олон тоото замай тэмдэглэлнүүдые Румыниин газетэнүүд хэблэн гаргана.

КНДР-эй ажалшад байгаалиие хубилгана

ПХЕНЬЯН, декабриин 25. (ТАСС). КНДР-тэ байгаалиие хубилгаха талаар ехэхэн хүдэлмэри хэгдэнэ, шэнэ газар ашаглалга, модо тарилга тэрэнэй зарим хубинь болоно.

«Нодон Синмун» газетын мэдээсэhэнэй ёhоор, ганса 1960 ондо хүдөө ажахын кооперативнуудай шэнэ газар ашаглаха хүдэлөө эмхидхэhэнэйнь ашаар таряалангай газарай талмай 103 мянган тембогоор ехэ болоо юм (1 тембо—0,99 га болодог).

Ой модо hуулгаха талаар ехэ амжалта туйлагданхай. Ерэхэ жэлдэ 150 мянган тембо газар дээрэ элдэб зүйлэй мододые тариха түсэб табигданхай. 1957—1960 онуудай турша соо КНДР-тэ хахад миллионhоо дээшэ тембо талмай дээрэ мододhуулгагданхай гэжэ газетэ мэдээсэнэ.

Ород хэлэ шудалха кружогууд

ВАРШАВА, декабриин 25. (ТАСС). Польшодо ород хэлэндэ hураха дуратайшуул ехэ олон болоо. Промышленна предприятинуудаар, эмхи зургаануудаар, советскэ-польско хани барисаанай общеcтвын городуудтахи отделенинүүдээр ород хэлые шудалха курсанууд болон кружогууд хүдэлнэ. Мүнөө үедэ 2 мянга шахуу тиимэ кружогууд бии болонхой. Эдэ кружогуудта 35 мянган хүн hуралсана. Тэдэнэй дунда инженернүүд, техникүүд, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд, бусад мэргэжэлтэй хүнүүд оролсоно.

hүүлшын 12 жэл соо Польшодо ород хэлэ шудалха 70 мянган шахуу курсанууд эмхидхэгдэнхэй. Миллион үлүүтэй хүнүүд тэдэ курсануудые дүүргэжэ гараа.

Советскэ правительство хүн түрэлтэниие абараа

ОТТАВА, декабриин 24. (ТАСС). Канадада ород хэлэн дээрэ гарадаг «Вестник» гэжэ түрүү бодолтой газетэ СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ Н. С. Хрущевой хэhэн элидхэлые гурбан номертоо хэблэн гаргаба.

Энэ элидхэл соо хадаа эб найрамдалые сахиха тээшэ шэглүүлэгдэhэн Советскэ Союзай гадаадын политикын гол хараа шугамые тон бэрхээр найруулагдаа гэжэ газетэ тэмдэглэнэ. Хүн түрэлтэниие бахалуурдахаяа байhан «үхэлэй гарые» Советскэ правительствын гэдэргэнь болгоhоной hүүлээр бүхы дэлхэй hанаагаа амаржа, эхэнүүд нюдэнhөө баярай нёлбоhо гарган үхибүүдээ бүхөөр тэбэреэ hэн гэжэ «Вестник» мэдүүлнэ. З... зоримгой ябадал гаргахад... Советскэ правительство ган... советскэ болон Кубын а... дууд тухай оролдолго гар... бэшэ, харин бүхы хүн түр... тэнэй хуби заяан тухай ор... долго гаргаhан байна.

Н. С. Хрущев Дж. Кенн... хоёрой үгэеэ ойлголсожо, х... сээ баталhан ябадал Совет... Союзай нэрэ хүндые дээрэ... гэhэниинь мэдээжэ гээд т... газетэ бэшэнэ. Мүнөө ү... гансал тэнэг ба хара hанаа... хүнүүд лэ дай үүсхэжэ бол... байна. hайхан сэдьхэлтэй... зориг түгэс хүнүүд дай... люулжа шадаха. Совет хүн... эгээл тиимэ байhанаа хар... лаа.

Америкын „рождествогой бэлэг"

БАРУУН БЕРЛИН, декабриин 25. (ТАСС). Америкын солдадууд Баруун Берлинэй хүн зондо hонихон «рождествогой бэлэг» барюулhан байна. Декабриин 22-ой үдэшэ, рождествогойнгоо hайндэрэй урда тээхэнэ Ратенауплац талмай доогуур гараhан городой автомагистралиин туннель соогуур гаража ябаhан хүнүүд 100 миллиметр калибртай минэ харажархиhан байба. Яаралтайгаар хүл дээрээ б... хоогдоhон Баруун Берли... полици энэ хүлеэгдээгүй А... рикын «бэлэгэй» абаашагда... автомагистралиин энэ участ... гаар хүнүүдые табингүй б... ба. «Дер Тагесшпигель» га... Баруун Берлинэй газетэ... ушар тухай мүнөөдэр мэд... сэбэ.

Яахаяа тэдэниие бэлдэнэб?

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 25. (ТАСС). Кубын контрреволюционернүүдые США-гай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй регулярна частьнуудта абалган үргэлжэлhөөр. 2 мянга шахуу тоотой болоhон Кубын «шэнэ солдадууд» Америкын элдэб сэрэгэй баазануудаар «тусхай бэлэдхэл» гаража байнхай. Эдэ хүлhэнэй сэрэгүүдэй тоое Америкын армида олон болгохын тулада США-гай ар... Кубын эмигрантнуудые 26 ... hа хүрэтэр абадаг байhан ... мүнөө 30 наhа хүрэтэр аб... гэжэ соносхоод байна.

«Яахаяа тэдэниие бэлд... байhыень өөhэдөө мэд... байна ёhотойт»,—гэжэ СШ... дахи Кубын контрреволю... нернүүдэй хүтэлбэрилэгш... нэгэн Хосе Миро Кард... убайгүйгөөр мэдүүлhэн ба...

Империалис Англи мартамхай болоо

КАИР, декабриин 25. (ТАСС). Аденда баhа дахин хэhээлтэ мүрдэлгэ болобо. Мэнэ hаяшаг Англиин колониальна засагаархид профсоюзай 35 эдэбхитэдые ба 107 хүдэлмэришэдые арестовалба. Тэдэнэр хуули бусаар байгуулагдаhан Урда Аравиин Федераци гэдэгтэ Адениие оруулха гэhэн hэдэлгэдэ эсэргүү хүдэлөөндэ хабаадалсаhан байгаа юм. Тэдэниие hаядаа сүүд... юм.

Үнгэрhэн сагайнгаа үл... жэшээhээ Англи ухаа аба... гээшэ ха. Далайнуудай ... байхаяа болигдоо, дэлхэ... үндэhөөрөө хубилаа, ара... барлагшалуулжа байха ду... гүй болоо, тэдэнэй олонхи... колониальна гэнжэеэ та... удар татажа хаяа гэжэ им... риалис Англи мартана ... газетэ тэмдэглэнэ.

Туниста хорото хэлсээн элирүүлэгд...

ТУНИС, декабриин 25. (ТАСС). Туниста гүрэнэй аюулгүйдэ эсэргүү хорото хэлсээн элирүүлэгдэбэ гэжэ Тунис Африк пресс агентство мэдээсэнэ. 20 хүн арестовалагдаа. Тэдэнэй дунда нэгэ хэдэн армиин түлөөлэгшэд бии. Арестовалагдаhан хүнүүдэй з... маниинь «хилын саанаhаа ... бари абадаг байгаа» гэжэ ... мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Редакторай орлог...
М. Н. НИМАЕ...

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. ТЕЛЕФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора—46-32, зам. редактора—32..., ответ. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и пропаг... —24-74, сельского хозяйства и советского строительства—4..., промышленности, транспорта, информации—35-14, культ... литературы и искусства—34-05, писем и рабселькоров—4..., отдел переводов и корректорская—35-95, бухгалтерия—3... Для междугородных переговоров — 16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства куль... Бурятской АССР.

Н00642. Зак. № 5792